

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav románských studií

Diplomová práce

Jazykové příručky rumunštiny vydané
na území České republiky

Handbooks of Romanian Language Published on the Territory of the Czech Republic

Vypracovala: Iva Horáková
Vedoucí práce: PhDr. Libuše Valentová, CSc.
Konzultant: PhDr. Jiří Našinec
Rok podání: 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny využití prameny a literaturu.

Obsah

1. Úvod	3
2. Struktura práce.....	4
3. Výběr jazykových příruček	4
4. Učebnice praktického jazyka.....	5
4.1. Výběr učebnic praktického jazyka.....	5
4.2. Společný evropský referenční rámec.....	5
4.3. Přehled učebnic praktického jazyka	8
4.4. Slovenské učebnice	11
4.5. Syntéza	12
5. Konverzační příručky.....	13
5.1. Výběr konverzačních příruček.....	13
5.2. Příručky vydané na území dnešní České republiky	14
5.2.1. Univerzální příručky	14
5.2.2. Turistické příručky	16
5.2.3. Specializované příručky	16
5.2.4. Vícejazyčné příručky.....	19
5.2.5. Konverzační části jazykových příruček	20
5.2.6. Konverzační části turistických průvodců	21
5.3. Příručky vydané na území dnešního Rumunska	22
5.3.1. Příručky vydané pro českého čtenáře	22
5.3.1.1. Univerzální příručky	22
5.3.1.2. Turistické příručky	23
5.3.2. Příručky vydané pro rumunského čtenáře	23
5.3.2.2. Univerzální příručky	23
5.4. Internetové příručky	24
5.5. Vývoj tematických okruhů	24
5.6. Zatím nezařazená témata.....	28
5.7. Syntéza	29
6. Slovníky	30
6.1. Výběr slovníků	30
6.2. Popis slovníků	32
6.3. Přehled slovníků.....	32
6.3.1. Univerzální slovníky	33
6.3.1.1. Česko-rumunské slovníky.....	33
6.3.1.2. Rumunsko-české slovníky	34
6.3.1.3. Oboustranné slovníky.....	36

6.3.2. Specializované slovníky.....	38
6.3.3. Elektronické slovníky	41
6.3.4. Slovensko-rumunské a rumunsko-slovenské slovníky	42
6.4. Výbava slovníků pro českého uživatele.....	43
6.5. Syntéza	45
7. Příručky rumunských reálií	47
8. Časová osa.....	51
Zkratky učebnic praktického jazyka.....	53
Zkratky konverzačních příruček	54
Zkratky slovníků	56
9. Závěr	58
Shrnutí	59
Rezumat	61
Summary	63
Použitá literatura	65
Přílohy	66

Poznámka: Citace jsou uvedeny autenticky, i když neodpovídají dnešní pravopisné normě.

1. ÚVOD

Rumunština se v českých zemích nikdy nevyučovala masově, jako např. němčina, francouzština nebo angličtina. Odpovídá tomu také nabídka rumunistických didaktických materiálů? **První učebnice rumunštiny pro českého studenta byla vydána roku 1897,** tedy jen několik let poté, co rumunský jazyk vstoupil na pražskou Univerzitu Karlovu. Předkládaná diplomová práce mapuje cestu, kterou u nás rumunské jazykové příručky urazily za více než sto let.

Výuce rumunštiny u nás střídavě přál i historický vývoj. Do roku 1918 byly české země součástí rakousko-uherské monarchie, do které spadaly i rumunskojazyčné oblasti - Bukovina, Sedmihradsko a Banát. Úzké vztahy s Rumunskem pokračovaly i po vzniku Československé republiky. Ta měla přímou hranici s Rumunskem, oba státy se staly členy Malé dohody. Pro rozvoj byl příhodný také poválečný vývoj. Jak Československo, tak Rumunsko patřilo do sféry vlivu SSSR, což umožňovalo kulturní výměnu. Rumunsko bylo jednou z mála zemí, kam směl vycestovat československý turista, rumunské moře je proto známé naší širší veřejnosti. V současné době jsou Česká republika i Rumunsko členy Evropské unie, což zaručuje další rozvoj vzájemné komunikace. S plánovaným zapojením Rumunska do Schengenského prostoru (jaro 2011) lze čekat intenzivnější turistické styky i výměnu pracovních sil.

Na Univerzitě Karlově se rumunská filologie vyučuje od roku 1882. Zakladatelem oboru byl romanista Jan Urban Jarník. Dříve než v Praze se rumunská filologie začala vyučovat v Petrohradě, Turíně, Budapešti a Vídni. U nás kromě Prahy rumunštinu do svých studijních plánů zahrnuly také univerzity v Olomouci a Brně. Ale ani na jedné z nich rumunština již není samostatným studijním oborem.¹

V současné době se rumunistika přednáší na pražské Univerzitě Karlově, kde funguje rumunské oddělení. Hodiny rumunštiny mohou studenti navštěvovat také na Palackého univerzitě v Olomouci, na Masarykově univerzitě v Brně, na Ostravské univerzitě a na Západočeské univerzitě v Plzni. Na těchto univerzitách se rumunština přednáší v rámci výběrových kurzů. Veřejnosti jsou určeny kurzy rumunského jazyka, které pořádá Rumunský kulturní institut.

Předkládaná diplomová práce se zabývá příručkami, o které se mohou opřít zájemci o studium praktické rumunštiny.

¹ *Prezentace oboru.* [online]. [cit. 2010-05-28] Dostupné z: <<http://romanistika.ff.cuni.cz/rum/prezentace.htm>>.

2. STRUKTURA PRÁCE

Diplomová práce má tři hlavní části. První část se věnuje učebnicím praktického jazyka, druhá konverzačním příručkám a třetí slovníkům. Přehled jsme doplnili o přehled příruček rumunských reálií.

3. VÝBĚR JAZYKOVÝCH PŘÍRUČEK

Do práce jsme zahrnuli česko-rumunské a rumunsko-české jazykové příručky, které byly vydány na území dnešní České republiky pro česky mluvícího uživatele. Tyto příručky tvoří těžiště předkládané práce. V průběhu sběru materiálu jsme však byli nuceni rozsah zahrnutých publikací rozšířit. Vyžádal si to fakt, že některé příručky určené (i) českému čtenáři byly vydány v zahraničí, např. v Rumunsku, někdejší Německé demokratické republice či bývalém Sovětském svazu. Jedná se např. o konverzační příručky či terminologické slovníky. V některých případech bylo těžké odlišit, zda je příručka určena českému nebo rumunskému uživateli. Do práce jsme zahrnuli i tyto sporné práce. A okrajově se věnujeme také publikacím určeným pro rumunského uživatele, po kterých může s téměř 100procentním komfortem sáhnout i český mluvčí. V přehledu uvádíme také učebnice vydané pro slovenské studující. Mimo zájem předkládané práce zůstávají jednojazyčné rumunské příručky určené studentům bez zřetele k jejich mateřskému jazyku.

Tuto povšechnou charakteristiku blíže rozvádíme v úvodu každého oddílu. Specifika výběru se totiž u příruček různého druhu částečně lišila.

4. UČEBNICE PRAKTICKÉHO JAZYKA

4.1. VÝBĚR UČEBNIC PRAKTICKÉHO JAZYKA

Do přehledu praktických učebnic jsme zahrnuli učebnice, které jsou rozděleny do lekcí, příp. jinak nazvaných jednotek. To znamená, že probírají látku postupně - od jednodušších jevů ke složitějším. V každé lekci je tedy studující seznámen s vybraným gramatickým jevem, postupně se rozšiřuje také rozsah užitě slovní zásoby, lekce může obsahovat úlohy k procvičení obsahu lekce - mluvnických nebo lexikálních jevů.

V přehledu nejsou zastoupeny publikace, které uvádějí pouze souhrnný gramatický přehled a tematicky utříděnou slovní zásobu. V přehledu proto nenajdeme *Učebnici jazyka rumunského* Gustava Žďárského a Gheorghe Stacy² či publikaci *Čech mezi Rumuny*³ Gheorghe Stacy, které neumožňují kontinuální studium rumunského jazyka. Ačkoli jedna z publikací má přímo v názvu slovo učebnice, námi zvoleným parametrem učebnice nevyhovuje. Obě zmíněné publikace jsme zařadili do přehledu konverzačních příruček.

4.2. SPOLEČNÝ EVROPSKÝ REFERENČNÍ RÁMEC

Při členění učebnic praktického jazyka se opíráme o Společný referenční rámec, kterému dala vzniknout Rada Evropy. **Referenční rámec umožňuje vzájemné porovnání znalostí osob v oblasti vzdělání a znalosti cizích jazyků v rámci Evropské unie.** Rámec jazykovou kompetenci dělí do šesti úrovní: A1, A2, B1, B2, C1 a C2. Úroveň A0 bývá označován naprostý začátečník. Zkušený uživatel jazyka dosahuje úrovně C2 a C1.

Společný evropský referenční rámec usnadňuje formulovat požadavky na žádaný stupeň jazykových schopností studentů či přijímaných pracovníků. Studentům referenční rámec umožňuje rychlou orientaci v nabídce jazykového vzdělávání. V učebnicích vydávaných v posledních letech bývá vyznačena náročnost probírané látky právě za pomoci referenčního rámce.

Referenční rámec nepředepisuje, které gramatické jevy je třeba do výuky zahrnout, ale říká, v jakých společenských situacích by měl student obstát při znalostech příslušné referenční úrovně.

² ŽĎÁRSKÝ, Gustav. STACA, Gheorghe. *Učebnice jazyka rumunského: Mluvnice, praktické rozhovory a korespondence*. Praha: Jindřich Bačkovský, 1925.

³ STACA, Gheorghe. *Čech mezi Rumuny*. Praha: Orbis, 1938.

"Společný evropský referenční rámec poskytuje obecný základ pro vypracovávání jazykových sylabů, směrnic pro vývoj kurikulí, zkoušek, učebnic atd. v celé Evropě. V úplnosti popisuje, co se musí studenti naučit, aby užívali jazyka ke komunikaci, a jaké znalosti a dovednosti musí rozvíjet, aby byli schopni účinně jednat. Popis se rovněž týká kulturního kontextu, do něhož je jazyk zasazen. Rámec také definuje úrovně ovládnání jazyka, které umožňují měřit pokrok studentů v každém stádiu učení se jazyku a v průběhu celého života studenta."⁴

⁴ KOLEKTIV. *Společný evropský referenční rámec pro jazyky: jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, s. 1. ISBN 80-244-1425-2.

SPOLEČNÉ REFERENČNÍ ÚROVNĚ⁵

Zkušený uživatel	C2	Snadno rozumí téměř všemu, co si vyslechne nebo přečte. Dokáže shrnout informace z různých mluvených a psaných zdrojů a přitom dokáže přednést polemiku a vysvětlení v logicky uspořádané podobě. Dokáže se spontánně, velmi plynule a přesně vyjadřovat a rozlišovat jemné významové odstíny dokonce i ve složitějších situacích.
	C1	Rozumí širokému rejstříku náročných a dlouhých textů a rozpozná implicitní významy textů. Umí se plynule a pohotově vyjadřovat bez zjevného hledání výrazů. Umí jazyka užívat pružně a efektivně pro společenské, akademické a profesní účely. Umí vytvořit srozumitelné, dobře uspořádané, podrobné texty na složité témata, čímž prokazuje ovládnutí kompozičních útvarů, spojovacích výrazů a prostředků koheze.
Samostatný uživatel	B2	Dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskusí ve svém oboru. Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce. Umí napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému s uvedením výhod a nevýhod různých možností.
	B1	Rozumí hlavním myšlenkám srozumitelné spisovné vstupní informace (input) týkající se běžných témat, se kterými se pravidelně setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd. Umí si poradit s většinou situací, jež mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Umí napsat jednoduchý souvislý text na témata, která dobře zná nebo která ho/ji osobně zajímají. Dokáže popsat své zážitky a události, sny, naděje a cíle a umí stručně vysvětlit a odůvodnit své názory a plány.
Uživatel základů jazyka	A2	Rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/ji bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Dokáže komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnaléhavějších potřeb.
	A1	Rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí odpovídat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci.

⁵ Ibid., s. 24.

4.3. PŘEHLED UČEBNIC PRAKTICKÉHO JAZYKA

První učebnice rumunštiny v českých zemích *Rumunsky snadno a rychle* vyšla v roce 1897. Další učebnice rumunštiny se v českých zemích objevila až po II. světové válce v padesátých letech. Jednalo se o soubor učebnic *Rumunština. Učební texty a Cvičebnice rumunštiny*. V šedesátých letech byla poprvé vydána modernější *Rumunština pro samouky*, která se dočkala tří vydání. Pro potřeby vysokoškolských studentů byly dále vydány učebnice *Sbírka rumunských textů a Zdokonalujme se v rumunštině*.

VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. Praha: Fr. Bačkovský, 1897.

VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. 2. vydání. Praha: Dr. Fr. Bačkovský, 1916.

VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. 3. vydání. Praha: Slovanské knihkupectví, nakladatelství a antikvariát (Bačkovský a Hach), 1922.

VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. 4. vydání. Praha: Jindř. Bačkovský, 1937.

Učebnice *Rumunsky snadno a rychle* vyšla v celkem čtyřech vydáních - v letech 1897, 1916, 1922 a 1937. Učební látka je rozdělena do dvanácti lekcí (úloh). Každá lekce obsahuje stručný, zpopularizovaný, gramatický výklad. Ten je doplněn o dvojazyčné příklady. Lekce dále obsahuje oddíl Snadné rozmluvy, ve kterém student najde víceméně volný sled konverzačních obrátů. 48stránková učebnice je určena pro naprosté začátečníky na úrovni A0. Publikace seznamuje se základy rumunského jazyka. Výstupní úroveň je A1.

Vzhledem k tomu, že se jedná o nejstarší učebnici rumunštiny u nás, zastavme se u ní a jejího autora podrobněji. "František Vymazal (1841-1917) je [...] uváděn ve slovnících většinou jako polyglot nebo amatérský linguista [...]. Vymazal sám se živil jako korektor v tiskárně [...]. Krom jazykových učebnic psal také filosofické aforismy (Zrnka) a překládal (ruština, polština, němčina, francouzština aj.). O osudy svého díla se příliš nezajímal, přesto bylo velmi úspěšné a většina z jeho publikací byla do druhé světové války vydána ještě mnohokrát, s většími či menšími úpravami, většinou jen s pozměněným názvem.

Jeho proslulá, mnohokrát parodovaná, ale velmi úspěšná a dost kvalitní řada "Snadno a rychle" čítá asi čtyřicet svazků a zahrnuje prakticky všechny evropské jazyky, nadto dva umělé (Volapük, esperanto) a dva asijské (turečtina, hebrejština). Všechny jazyky jsou učeny prakticky stejným postupem, metodou tzv. praktických vět. Ty jsou co nejkratší (např. zeď je černá), nejobvyklejší, a alespoň v počátku nejsou seřazeny do ucelených konverzací. Tyto

jednoduché praktické věty se žák má naučit nazpaměť a z nich si osvojit gramatiku a slovní zásobu."⁶

KŘEČAN, Antonín. *Rumunština. Učební texty. Část 1.* Praha: Státní ústav jazykový, 1953.

KŘEČAN, Antonín. *Rumunština. Učební texty. Část 2.* Praha: Státní ústav jazykový, 1954.

KŘEČAN, Antonín. *Rumunština. Učební texty. Část 3.* Praha: Státní ústav jazykový, 1954.

Soubor *Rumunština. Učební texty* je předchůdcem *Cvičebnice rumunštiny*, proto o nich pojednáváme společně v následujícím textu. Obsah obou učebních řad je prakticky shodný. Liší se jen názvem a grafickou úpravou. Zatímco *Rumunština. Učební texty* vyšla v podobě vysokoškolských skript, *Cvičebnice rumunštiny* byla vydána ve vázané podobě.

KŘEČAN, Antonín. *Cvičebnice rumunštiny. I. díl.* Praha: SPN, 1959.

KŘEČAN, Antonín. *Cvičebnice rumunštiny. II. díl.* Praha: SPN, 1960.

Dva díly *Cvičebnice rumunštiny* představují nejucelenější učební program, který byl publikován v českých zemích. Už v době, kdy vyšel, mu bylo vytýkáno, že obsahuje archaický jazyk. Tento aspekt však není předmětem zájmu předkládané diplomové práce.

Zhruba 600stránkový komplet je určen pro naprosté začátečníky. Výstupní úroveň studujícího by měla být B2.

Každá lekce obsahuje rumunský text, slovíčka z textu lekce (pouze v prvním dílu), mluvnický výklad s cvičeními, příp. několik rumunských rčení nebo přísloví. Běžné lekce jsou pravidelně proloženy opakovacími lekcemi. Učebnice je doplněna klíčem. Učebnice zahajuje mluvnický výklad jevy, které si student snadno osvojí a které jsou bez výjimek. V prvních lekcích je tak netradičně zařazeno např. pojednání o budoucím čase. Teprve později přibývají témata složitější. Učebnici doplňuje přehled nepravidelných sloves a česko-rumunský a rumunsko-český slovníček. První díl obsahuje 42 lekcí, druhý díl 26 lekcí.

⁶ František Vymazal - "Snadno a rychle". [online]. [cit. 2009-01-09] Dostupné z: <<http://pazelv.blog.cz/0910/frantisek-vymazal-snadno-a-rychle>>.

FELIX, Jiří. *Rumunština pro samouky*. Praha: SPN, 1965.

FELIX, Jiří. *Rumunština pro samouky*. 2. vydání. Praha: SPN, 1972.

FELIX, Jiří. *Rumunština pro samouky*. 3. vydání. Praha: SPN, 1980.

Učebnice *Rumunština pro samouky* patří do série učebnic pro samouky, kterou v šedesátých až osmdesátých letech vydávalo Státní pedagogické nakladatelství. *Rumunština pro samouky* vyšla ve třech vydáních, první v roce 1965, poslední v roce 1980. Ačkoli to není uvedeno v tiráži učebnice, jednotlivá vydání se od sebe lišila. Byly zpřesněny reálie, jak si to vyžádal společenský vývoj. Změn doznal i výběr typu mluvnických cvičení, zejména v prvních deseti lekcích. V roce 1970 vyšel komplet gramofonových desek s nahrávkami úvodních textů lekcí a výslovnostních cvičení. ***Rumunština pro samouky je jedinou českou učebnicí, ke které byla pořízena nahrávka.***⁷

Rumunština pro samouky je určena naprostým začátečníkům, tedy pro vstupní úroveň A0. Výstupní úroveň by měla být A2 až B1.

Každou lekci učebnice uvozuje text. V prvních devíti lekcích se jedná o soubor vět bez jednotné významové linie. V dalších lekcích jsou úvodní texty věnovány přesně vymezenému tématu, čemuž odpovídá i tematicky vybraná slovní zásoba. Od 11. do 29. lekce jsou úvodní texty spojeny postavou smyšleného hrdiny Karla Dvořáka, který odjíždí na služební cestu do Rumunska. Ve zbývajících lekcích jsou zařazeny úryvky z rumunské krásné literatury, modelový dopis a článek o rumunských reáliích. Po úvodním textu následuje přehled nové slovní zásoby, mluvnický výklad, cvičení a několik rumunských přísloví, rčení nebo charakteristických slovních spojení. Kromě třiceti standardních lekcí *Rumunština pro samouky* obsahuje i tři lekce opakovací. Učebnice je doplněna o přehled běžně užívaných zkratk, probraných hláskových změn, skloňování, časování a rejstřík, dále o klíč ke cvičením a česko-rumunský a rumunsko-český slovníček.

FELIX, Jiří. *Sbírka rumunských textů*. Praha: Univerzita Karlova, 1966.

Vysokoškolským studentům je určena *Sbírka rumunských textů*, která obsahuje zjednodušené články z novin a časopisů, krásné literatury a dialogy. Učebnice předpokládá středně pokročilé studenty, kteří ovládají rumunský jazyk alespoň na úrovni A2. Při práci

⁷ Nahrávku lze využít také ke konverzační příručce *book2*. [online]. [cit. 2009-01-09] Dostupné z: <<http://www.goethe-verlag.com/book2/CS/CSRO/CSRO002.HTM>>. Ta však nebyla pořízena výhradně pro české uživatele.

s učebnicí by měli dosáhnout výstupní úrovně B1. Jde o doplňkovou učebnici, která nepřináší gramatický výklad.

Každá lekce začíná textem, následují cvičení (kontrolní otázky k úvodnímu textu a gramatická a lexikální cvičení), každá lekce je zakončena kontrolním překladem. Ten si lze zkontrolovat v klíči ke cvičením. Zadání překladových cvičení je uvedeno nejen v češtině, ale také ve francouzštině.

FELIX, Jiří; MOLDOVAN, Victoria. *Zdokonalujme se v rumunštině = Să ne perfecționăm româna*. Praha: Česko-rumunská společnost, 2001. ISBN 80-902947-6-6.

Středně pokročilým studentům je určena také publikace *Zdokonalujme se v rumunštině*. Pro práci s učebnicí je vyžadována vstupní úroveň znalostí rumunského jazyka A2. Po prostudování učebnice by studenti měli dosáhnout výstupní úrovně B1. Ani tato učebnice neobsahuje gramatický výklad.

Publikace je rozdělena do čtyř částí. První část obsahuje úvodní text (úryvek z krásné literatury) a cvičební (kontrolní otázky k textu lekce a lexikální a mluvnická cvičení). V druhé části najdeme doplňkové texty (opět úryvky z krásné literatury). Třetí část pojednává o funkčních stylech a čtvrtá část kontrastivně uvádí ukázky z překladů rumunských autorů do češtiny a českých autorů do rumunštiny.

PŘEHLED OBTÍŽNOSTI UČEBNIC RUMUNSKÉHO JAZYKA		
Učebnice	Vstupní úroveň	Výstupní úroveň
CVIČEBNICE 1+2 + UČEBNÍ 1+2+3	A0	B2
SAMOUK	A0	A2 až B1
SBÍRKA	A2	B1
SNADNO	A0	A1
ZDOKONALUJME	A2	B1

Poznámka: Legenda ke zkratkám použitých v tabulce je uvedena v 8. kapitole Časová osa.

4.4. SLOVENSKÉ UČEBNICE

ŽOLNAY, Štefan. *Učebnica rumunčiny pre samoukov*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1963.

4.5. SYNTÉZA

První učebnice rumunského jazyka se v českých zemích objevila na konci 19. století. Učebnici Františka Vymazala *Rumunsky snadno a rychle* bylo vytýkáno, že je jednou z nejslabších⁸ z edice "učebnic snadno a rychle". Navzdory údajným nedostatkům se učebnice dočkala čtyř vydání, v průběhu čtyř desítek let. To lze považovat za důkaz toho, že vyhovovala tehdejším nárokům. I když tato, dnes více než 110letá, učebnice neuspěje ve srovnání s moderními publikacemi, její přínos je nezpochybnitelný. Vytvořila první hmatatelnou oporu pro české zájemce o rumunštinu, na dlouhá léta jedinou.

Nová učebnice rumunského jazyka se v tehdejší Československu objevila až v padesátých letech, a to pod názvem *Rumunština. Učební texty* a později *Cvičebnice rumunštiny*. Tuto knihu lze z dnešního pohledu označovat za první moderní učebnici rumunštiny u nás. Zatím nejnovější je *Rumunština pro samouky*, která vyšla naposledy v roce 1980. Výčet učebnic rumunského jazyka doplňují dvě sbírky textů s doplňkovými cvičeními - *Sbírka rumunských textů* a *Zdokonalujme se v rumunštině*.

Počtem u nás vydaných učebnic nemůže rumunština konkurovat rozšířenějším jazykům, jako je angličtina, němčina či ruština. Předložený výčet však dokládá, že omezený počet studentů rumunštiny měl už od konce 19. století oporu v didaktickém materiálu.

Většina učebnic je určena začátečníkům. Liší se však výstupní úrovní znalostí rumunského jazyka. Nejhlouběji do tajů rumunského jazyka studenty zasvěcuje druhý díl *Cvičebnice rumunštiny*, který dosahuje náročnosti až B2. Z toho vyplývá, že českým studentům zatím není k dispozici učebnice pro úroveň C1 a C2. To je však nedostatek pouze zdánlivý. Tyto úrovně se totiž přibližují znalosti jazyka na úrovni rodilého mluvčího. Pro takového studenta by proto neměl být problém pracovat se zahraničními materiály či s autentickými (nezjednodušenými) texty.

Co do náročnosti lze považovat nabídku učebnic, které má k dispozici český student, za dostatečnou. Všechny učebnice (s výjimkou jedné) však byly vydány před třiceti a více lety. Neodrážejí proto aktuální společenskou situaci, nezahrnují některé oblasti dnes frekventované slovní zásoby (např. výpočetní technika, tržní hospodářství) a nerespektují ani platnou ortografickou normu rumunštiny. Tyto učebnice navíc není možné pořídit v běžné prodejní síti. K dispozici jsou v omezeném množství v antikvariátech.

⁸ František Vymazal - "Snadno a rychle". [online]. [cit. 2009-01-09] Dostupné z: <<http://pazelv.blog.cz/0910/frantisek-vymazal-snadno-a-rychle>>.

5. KONVERZAČNÍ PŘÍRUČKY

Následující část práce si klade za cíl zmapovat vydávání česko-rumunských a rumunsko-českých konverzačních příruček a **za pomoci tematické analýzy zjistit, nakolik se mění jejich tematický záběr.**

5.1. VÝBĚR KONVERZAČNÍCH PŘÍRUČEK

Do přehledu jsme zařadili publikace, které vyšly na území dnešní České republiky i současného Rumunska⁹, a také příručky dostupné na internetu. Konverzační příručka je, pro naše potřeby, **uspořádána tematicky a obsahuje celé obraty**¹⁰, nikoli jen izolované výrazy. Jazykový materiál je v konverzační příručce **řazen kontrastivně**, český text se bezprostředně zrcadlí s rumunským.

Konverzační příručky si kladou za cíl zachytit živý mluvený jazyk. Snaží se uvádět "... jen takové věty, jaké se skutečně v hovoru mohou vyskytnout, a podle nichž by si zájemce mohl tvořit sám podobné věty podle své aktuální potřeby"¹¹. Konverzační příručky mají zpravidla **kapesní formát**, vhodný na cesty.

Ačkoli příručky mívají názvy asociující cestování (*Rumunština do batohu*, *Rumunsky na cesty*¹²), **neuplatní se nutně jen při cestě** do Rumunska a Moldavské republiky. Slouží i k drilovému procvičení slovní zásoby a gramatických struktur.

Autoři konverzačních příruček se obracejí na čtenáře, jejichž znalost rumunštiny je nulová nebo jen zcela minimální (úroveň A0 až A1 - pozn. aut. DP), ale i na ty, kdo je rumunštiny na určité úrovni znalý¹³.

Vydávání česko-rumunských konverzačních příruček má u nás dlouhou tradici. První publikace, která může být označena za konverzační příručku, spatřila světlo světa v roce

⁹ Na území dnešní Moldavské republiky, dalšího rumunofonního státu, podle dostupných informací žádná česko-rumunská konverzační příručka publikována nebyla. Do práce jsme zařadili zmínku i o příručce, vydané v NDR, která obsahuje jak český, tak rumunský konverzační oddíl. Pro českého uživatele je proto bez problémů přístupná.

¹⁰ Do přehledu nebylo možné zahrnout příručku Františka Vymazala *Rumunsky snadno a rychle*. (Praha: Fr. Bačkovský, 1897.), ačkoli obsahuje penzum kontrastivně uspořádaných obrátů. Nejsou však řazeny tematicky, slouží jako podpůrný učební materiál. O této publikaci pojednáváme v oddílu 4.

¹¹ KŘEČAN, Antonín; STACA, Jiří. *Česko-rumunská konverzace*. Praha: SPN, 1958, s. 5.

¹² Viz 5.2.2.

¹³ PLÍŠEK, Jaromír. *Rumunština do batohu*. Praha: Práh, 2004. ISBN 80-7252-093-8, s. 7.

1925 v rámci *Učebnice jazyka rumunského Gustava Žďárského*¹⁴. Zatím nejnovějším přírůstkem je publikace *Rumunština. Konverzace se slovníkem a gramatikou*¹⁵ z roku 2010, resp. publikace Heliiany Ianculescové *Ghid de conversație român-ceh*¹⁶, vydané v Bukurešti pro rumunsky mluvící uživatele.

Do přehledu jsme zařadili příručky určené jak česky, tak rumunsky mluvícím čtenářům. V přehledu naleznete samostatné publikace¹⁷ i příručky náležející do edičních řad. Stupeň jejich soudržnosti je různý. Zatímco některé mají jen shodnou grafickou úpravu, typový název a podobný rozsah¹⁸, jiné edice jsou vybudovány na totožné struktuře i obsahu a liší se pouze překladem do druhého jazyka¹⁹.

Autorka nemá ambice uvést úplný přehled česko-rumunských konverzačních příruček, ale všech typů příruček, které v průběhu let byly k dispozici zájemcům o rumunský jazyk.

5.2. PŘÍRUČKY VYDANÉ NA ÚZEMÍ DNEŠNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Konverzační příručky vydané v českých zemích se zaměřují výhradně na česky mluvícího čtenáře. Publikace určené rumunsky mluvícím uživatelům zatím nebyly publikovány.²⁰

5.2.1. UNIVERZÁLNÍ PŘÍRUČKY

Největší objem frazeologického materiálu přinášejí univerzální příručky, které nabízejí témata z nejrůznějších oborů lidské činnosti. Všechny uvedené příručky dávají základní poučení o rumunské výslovnosti. *Česko-rumunská konverzace* autorů Křečana a Stacy navíc obsahuje 35stránkový nástin rumunské mluvnice. Všechny konverzace (kromě třetího vydání Křečanovy příručky) doprovází věcný rejstřík. Konverzační fráze jsou doplněny o tematicky uspořádanou slovní zásobu. Univerzální příručky poslouží nejen turistovi, který přijede do Rumunska na kratší pobyt, ale i uživateli, který v Rumunsku pobývá dlouhodobě. Obsahuje oddíl např. o rumunském průmyslu a zemědělství. Tematickému záběru odpovídá i rozsah příruček: 233, resp. 281 či 320 stran.

¹⁴ Viz 5.2.5.

¹⁵ KOLEKTIV. *Rumunština. Konverzace se slovníkem a gramatikou*. Brno: Lingea, 2010. ISBN: 978-80-87062-91-3.

¹⁶ Viz 5.3.2.2.

¹⁷ Např. PLÍŠEK, Jaromír. *Rumunština do batohu*. Praha: Práh, 2004. ISBN 80-7252-093-8.

¹⁸ Např. PLETER, Tiberiu. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Editura Niculescu, 2003. ISBN 973-568-680-5.

¹⁹ Např. KOLEKTIV. *Česko-rumunská konverzace*. Praha: SPN, 1973. *book2*. [online]. [cit. 2009-01-09] Dostupné z: <<http://www.goethe-verlag.com/book2/CS/CSRO/CSRO002.HTM>>.

²⁰ Výjimku tvoří průvodce Jiřího Felixe a Lidie Našincové *Trei zile la Praga* (Praha: Česko-rumunská společnost, 1999), kterým však rozsah neumožnil zařadit konverzační část, ale jen abecedně řazený slovníček nejčastějších nápisů.

KŘEČAN, Antonín; STACA, Jiří. *Česko-rumunská konverzace*. Praha: SPN, 1958.

+ 2., nezměněné vydání - 1961

+ 3. vydání: KŘEČAN, Antonín. *Česko-rumunská konverzace*. Praha: SPN, 1966.

První vydání *Česko-rumunské konverzace* posloužilo jako předloha k vydání slovenské Konverzační příručky rumunštiny²¹, na které se autorsky podíleli také Jindra Hušková a Vladimír Halenár. Slovenská podoba příručky je obohacena o abecedně řazený slovník.

KOLEKTIV. *Česko-rumunská konverzace*. Praha: SPN, 1973.

+ 2., nezměněné vydání - 1975

+ 3., mírně rozšířené - 1987

Na nástupci *Česko-rumunské konverzace*, prvně vydané v roce 1973, se autorsky podílely Jarmila Janešová a Libuše Prokopová, které jsou autorkami českého textu²². Do rumunštiny ho přeložili Jiří Felix a Radu Greceanu.

KOLEKTIV. *Rumunština. Konverzace se slovníkem a gramatikou*. Brno: Lingea, 2010. ISBN: 978-80-87062-91-3.

Nejnovějším přírůstkem na poli česko-rumunských konverzací je publikace brněnského nakladatelství Lingea z roku 2010. Podobně jako u předchozí edice konverzačních přírůstků byl vytvořen společný konverzační korpus v češtině, ke kterému byly doplněny verze v různých jazycích.²³

Kromě témat zastoupených ve většině konverzačních příruček tohoto rozsahu jsou některé konverzační okruhy uvedeny poprvé, např. intimní partnerská konverzace, kulturistika, golf.

²¹ KOLEKTIV. *Konverzační příručka rumunčiny*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1961.

Další příručkou vydanou pro slovenské čtenáře je: KOLEKTIV. *Rozprávate po rumunsky?* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1961. Překlad standardizovaného slovenského textu do rumunštiny provedla Felícia Kučerová. Příručka je určena jak slovenským, tak rumunským uživatelům. Obsahuje poučení o výslovnosti obou jazyků. Zpracovává běžná témata každodenního života, navíc přináší méně obvyklé oddíly: průmyslový závod, JZD, veletrh, politické a administrativní názvosloví. Na konci příručky jsou zařazeny dva souvislé dvojjazyčné texty o reáliích Rumunska a ČSSR.

Zatím poslední konverzací vydanou na Slovensku je: KERĎO, Ján; TRUP, Ladislav. *Kľúč do sveta. Rumunčina*. Bratislava: Jazykové vydavateľstvo MIKULA, 2008. 2. vydání. ISBN 978-80-88814-60-3.

²² Tato *Česko-rumunská konverzace* patří do edice, kterou Státní pedagogické nakladatelství vydávalo v 70. a 80. letech 20. století. Obsah příručky je shodný pro více jazykových mutací - např. pro česko-anglickou, česko-francouzskou, česko-italskou.

²³ V době psaní diplomové práce bylo na trhu 27 jazykových variant. K dispozici jsou i jazyky méně frekventované, např. vietnamština, korejština, katalánština či albánština.

Konverzační část je doplněna o gramatický přehled, oboustranný česko-rumunský slovníček a stručný nástin rumunských reálií. V příručce není uveden autor rumunské části.

5.2.2. TURISTICKÉ PŘÍRUČKY

Vyhraněnější obsah přinášejí příručky určené především turistům. Zatímco publikace Luši Kalašové a Jaromíra Plíška patří k rozsáhlejším, mají 148, resp. 156 stran, příručky L. Chvalovského a Heleny Jarošové jsou jen jakýmsi bonusem k zakoupenému zájezdu s cestovní kanceláří Čedok. Mají 40, resp. 22 stran. Tomu odpovídá rozsah zpracovaných témat.

KALAŠOVÁ, Luša. *Rumunsky na cesty*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1939.

Jedna z nejstarších příruček na českém území *Rumunsky na cesty* některými tématy přesahuje hranice čistě turistické příručky. Pojednává např. o vojenské obraně a míru, obchodu a průmyslu či psaní dopisu. Příručku doprovází 14stránkový mluvnický nástin.

CHVALOVSKÝ, L. *Česko-rumunský slovníček*. Praha: Reklama Čedok, 1972.

JAROŠOVÁ, Helena. *Rumunsko*. Praha: Čedok. Rok vydání neuveden, 1970-1980.

PLÍŠEK, Jaromír: *Rumunština do batohu*. Praha: Práh, 2004. ISBN 80-7252-093-8.

Zatím nejnovější konverzační příručka *Rumunsky do batohu* je určena především turistům, kteří se chystají do rumunských hor. Obsahuje např. zatím unikátní oddíl o speleologii, dále o pěší turistice či táboření. Kapitola např. o pobytu u moře chybí. Publikace je doplněna o česko-rumunský a rumunsko-český slovníček a letmý nástin některých gramatických jevů. Jedinečné jsou pasáže o rumunských reáliích, např. o cestování vlakem, typech pohostinství či pastevectví.

5.2.3. SPECIALIZOVANÉ PŘÍRUČKY

Do tohoto oddílu náleží profesní, zájmové a jinak specializované příručky. Do přehledu jsme zařadili i specializované vícejazyčné konverzační příručky, které by mohly být součástí i následující kapitoly.

KOLEKTIV. *Sprachführer für den Verkehr des Arztes mit dem Kranken und dem Wärter in deutscher, böhmischer [...] rumänischer, ruthenischer [...] Sprache*. Videň: Verlag von Josef Šafář, 1905.

Osmijazyčná Konverzace pro komunikaci lékaře s nemocným a ošetřovatelem, sestavená c. a k. vojenskými lékaři pro potřeby vojenských lékařů obsahuje oddíly: dorozumění s nemocným (anamnéza, bolest, příkazy), obecná část (číslovky, orientace, nemoci, části těla), pokyny pro ošetřovatele a slovní zásoba pro bitevní pole.

IONESCU-NIȘCOV, Traian; PROKŠ, Jindřich. *Rumun u českého zemědělce: Příručka česko-rumunských rozhovorů při práci v zemědělství*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 1947.

Na vyhraněného uživatele míří 32stránková příručka *Rumun u českého zemědělce*, kterou roku 1947 vydalo Ministerstvo zemědělství. "Tato příručka [...] má sloužiti k usnadnění dorozumění [...] s rumunskými zemědělskými pracovníky, kteří přicházejí československému zemědělství pomoci zdolati pracovní krizi [...]"²⁴ Mezi tématy najdeme okruhy vlastní zemědělské výrobě, jako jsou žně, mlácení obilí, sázení a sklizeň brambor nebo zpracování řepy.

KOLEKTIV. *Sedmijazyčný konverzační slovník. Vocabular de conversație în șapte limbi*. Praha: Naše vojsko 1972.

Další specializovanou příručkou je publikace s univerzálním názvem *Sedmijazyčný konverzační slovník*. I když to název nenaznačuje, jedná se o konverzační příručku. Obsahuje vojenskou terminologii. Příručku vydala Ideologická správa hlavní politické správy Československé lidové armády. Vedle "domácí" češtiny v publikaci najdeme ruský, bulharský, maďarský, německý, polský a rumunský oddíl.

Kromě vojenské terminologie (popis jednotek, zbraní, hodností, druhy vojsk, vojensko-politická konverzace) publikace obsahuje tematické oddíly jako v běžných konverzačních příručkách: u lékaře, cesta, nápisy, rodina, sport. V úvodní části autoři uvádějí překlad politicky poplatných politických hesel.

²⁴ IONESCU-NIȘCOV, Traian; PROKŠ, Jindřich. *Rumun u českého zemědělce: Příručka česko-rumunských rozhovorů při práci v zemědělství*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 1947. Přední předsádka.

KOLEKTIV. *Sprachführer der Waffenbrüder: Deutsch, Bulgarisch, Ungarisch, Polnisch, Rumänisch, Russisch, Tschechisch*. Berlín: Ministerium für Nationale Verteidigung, 1980.

Další specializovanou příručkou, s totožným tematickým záběrem, je Malý slovník bratrů ve zbrani: němčina, bulharština, maďarština, polština, rumunština, čeština/Ghid de conversație pentru tovarăși de armee), kterou vydalo Ministerstvo národní obrany NDR k 25. výročí Varšavské smlouvy. Příručka zpracovává obecně rozšířená témata, jako je věk, povolání, sport, volný čas, orientace, havárie nebo lékařská pomoc. Těžiště publikace je však ve vojenských a osvětových tematických okruzích: vojenská terminologie, vojenská technika, služební zařazení, socialistická soutěž, vojenská cvičení atd.

HOYER, Gert; HOYER, Uta. *Ärztlicher Dolmetscher : Deutsch, russisch [...] rumänisch, tschechisch [...]* Lipsko: Johann Ambrosius Barth, 1977.

+ 2., rozšířené vydání - 1980

Úzce tematicky specializovaná je příručka Lékařský tlumočník, která vyšla ve dvou vydáních v někdejší NDR. Tato konverzační příručka zahrnuje 271 českých hesel (slova, slovní spojení nebo věty). Týkají se zdravotnictví, nemocí, zdravotního stavu, vyhledání lékařské pomoci, kontaktu s lékařem nebo zdravotnickým personálem, stanovení diagnózy. Konverzační obraty jsou rozdělené do následujících okruhů: všeobecné a dorozumivací pomůcky, personálie, nynější anamnéza (všeobecná), nynější anamnéza (speciální), vlastní anamnéza, lékařská prohlídka, sdělení diagnostických záměrů, sdělení široce pojaté diagnózy, informování o léčebných opatřeních a dalším ošetřování. Rumunská část neobsahuje pravidla výslovnosti.

KOLEKTIV. *Lehrprogramm für das Lehrgebiet Literatur zur Ausbildung in den Arbeitsfremdsprachen Russisch, Polnisch, Tschechisch [...] Rumänisch [...] innerhalb der Grundstudienrichtung Sprachmittler*. Berlín: Ministerium für Hoch- u. Fachschulwesen, 1985.

Hůře dostupná je další vícejazyčná konverzační příručka, která může být užitečná českému mluvčímu. Tato publikace přináší tematicky setříděnou slovní zásobu a obraty z oblasti literatury.

ŠÍD, Jaromír. *Autem do zahraničí*. Praha: Nakladatelství dopravy a spojů, 1990. ISBN 80-7030-002-7.

Autem do zahraničí je sedmijazyčná konverzační příručka. Kromě rumunštiny obsahuje ekvivalenty v ruštině, němčině, bulharštině, maďarštině a srbochorvatštině. Výběrem jazyků

odpovídá možnostem, které měli obyvatelé Československa před pádem železné opony. Využít ji mohli při cestě k Baltskému, Černému a Jaderskému moři. Název napovídá, že důraz je kladen na motoristická témata (čerpání pohonných hmot, dopravní nehoda, porucha na vozidle). Další tematické oddíly jsou vyhrazeny nákupům, ubytování a stravování. U rumunštiny jsou uvedena orientační pravidla výslovnosti. Každou kapitolu tvoří slovníková část a oddíl frazeologický. K českému výrazu jsou přiřazeny ekvivalenty v ostatních jazycích. Nejrozsáhlejší kapitolou je oddíl Dopravní nehoda. V 212stránkové publikaci mu je vyhrazeno 52 stran.

5.2.4. VÍCEJAZYČNÉ PŘÍRUČKY

Rumunský oddíl je součástí také některých vícejazyčných konverzačních příruček. Vzhledem ke své univerzálnosti je rozsah každé z jejich jazykových mutací omezen. Ty se shodují v obsahu a v pořadí frází. Liší se pouze jinojazyčnou realizací.

V této kapitole nejsou uvedeny vícejazyčné specializované příručky, které jsme zahrnuli do předchozí kapitoly.

Vícejazyčné příručky mají dvojí třídění. Buď je každému z jazyků vyčleněn zvláštní oddíl, nebo několik jazyků bývá seřazeno do jedné skupiny. Vedle českého výrazu tak najdeme vedle sebe pět ekvivalentů v různých jazycích.

Tento druh příruček může jen stěží počítat s instruovaným uživatelem, a tak vedle každého hesla stojí fonetický přepis, pokud je to nutné.

KOLEKTIV. *Evropský tlumočnick 21 řečí: Příručka pro mezinárodní styk*. Praha: Práce, 1950.

Evropský tlumočnick 21 řečí vznikl pod vedením Bohumila Dobrovolného. Fráze jsou řazeny tematicky. Obsah však není strukturován, takže orientace je svízelná. Jazyky jsou rozděleny do čtyř společných skupin, po pěti plus čeština. Na začátku každé sekce je seznam praktických vět. Druhou část tvoří abecedně řazený slovníček nejfrekventovanějších slov.

KOLEKTIV. *Světový tlumočnick 26 řečí: Příručka pro turisty, delegace, techniky a montéry*. Praha: Práce, 1960.

Také *Světový tlumočnick 26 řečí* vznikl pod vedením Bohumila Dobrovolného. Publikace je rozšířeným vydáním předchozí příručky. Byla doplněna o pětici asijských jazyků, obrázkový rejstřík a slovní obraty vhodné pro delegace.

KOLEKTIV. *Světový tlumočnick 26 řečí: Příručka pro turisty*. Strakonice: Burdea, 2001.

Světový tlumočnick 26 řečí z roku 2001 je věrnou kopií předcházející publikace, ačkoli je pod ní redakčně podepsán Ivan Burdea a ne Bohumil Dobrovolný. Příručka je doplněna o stručný zeměpisný přehled.

FRYDRICH, Miroslav. *Mluvíme česky, slovensky, rusky, polsky, bulharsky, srbochorvatsky, maďarsky, rumunsky, albánsky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965.²⁵

Podobné třídění využívá také příručka *Mluvíme česky, slovensky...* U českého výrazu najdeme ekvivalenty ve všech zpracovaných jazycích. Publikace je rozdělena na tematicky seřazenou konverzační část a abecedně seřazenou slovníkovou část. Příručka je doplněna o rejstřík, přehled hlásek a tabulku balkánských jídel.

KOLEKTIV. *Evropský tlumočnick 2: Střední a východní Evropa*. Dubicko: INFOA, 2003. ISBN 80-7240-245-5.

Evropský tlumočnick 2 má třídění odlišné od předchozích publikací. Každému z jazyků je věnována samostatná 15stránková kapitola.

Českému mluvčímu mohou být užitečné také hůře dostupné vícejazyčné konverzační příručky:

KOLEKTIV. *Ghid de conversație român-bulgar-turc-ceh-maghiar*. Bukurešť: Cantemir, 1993. ISBN 973-96058-2-6.

KÜHN, Helmut. *Wir unterhalten uns mit unseren Freunden in Russisch, Polnisch, Tschechisch, Slowakisch, Ungarisch, Bulgarisch und Rumänisch*. Halle: Martin-Luther-Universität, 1978.

5.2.5. KONVERZAČNÍ ČÁSTI JAZYKOVÝCH PŘÍRUČEK

Za první republiky se na našem knižním trhu objevily učebnice rumunského jazyka, jejichž podstatnou část tvořily tematicky uspořádané konverzační okruhy. Kromě nich obsahují podrobný gramatický přehled. Do této kategorie náleží také vůbec nejstarší příručka česko-

²⁵ Tato příručka vyšla i v německé verzi: FRYDRICH, Miroslav. *Sprachführer: Taschenwörterbuch der gebräuchlichsten Ausdrücke und Redewendungen im Albanischen, Bulgarischen, Polnischen, Rumänischen, Russischen, Serbokroatischen, Slowakischen, Tschechischen und Ungarischen*. Praha: Artia 1960.

-rumunské konverzace, a to 161stránková *Učebnice jazyka rumunského* z roku 1925. Učebnice vyšla až po smrti autora Gustava Žďárského. Pro tisk ji uspořádal Jiří Staca. Ten je autorem i 155stránkové příručky *Čech mezi Rumuny*.

ŽDÁRSKÝ, Gustav; STACA, Gheorghe. *Učebnice jazyka rumunského: Mluvnice, praktické rozhovory a korespondence*. Praha: Jindřich Bačkovský, 1925.

Ačkoli má *Učebnice jazyka rumunského: Mluvnice, praktické rozhovory a korespondence* v názvu slovo učebnice, mezi učebnice je neřadíme. V publikaci najdeme 100stránkový gramatický přehled, 33stránkovou konverzační část a 24stránkový návod rumunské korespondence. Kniha tedy nemá strukturu učebnice praktického jazyka, jak jsme ji definovali pro potřeby této práce.

STACA, Gheorghe. *Čech mezi Rumuny*. Praha: Orbis, 1938.

Podobnou výstavbu má příručka *Čech mezi Rumuny*. Zhruba třetina rozsahu (50 stran) je věnována gramatickému přehledu, dvě třetiny konverzačním tématům.

5.2.6. KONVERZAČNÍ ČÁSTI TURISTICKÝCH PRŮVODCŮ

Jazykovou podporu nabízejí také turistické průvodce. Zatímco některé se spokojí s uvedením základních výslovnostních pravidel či slovníčkem nápisů, některé průvodce obsahují i konverzační příručky omezeného rozsahu, zpravidla několik stran, někdy jen několik výrazů. Jsou to tyto publikace:

HEŘMANOVÁ, Nina a kol. *Rumunsko*. Praha: Olympia, 1974.

HOCHMANN, Vladimír. *Černomořské pobřeží Rumunska a Bulharska*. Praha: Olympia, 1975.

BURFORD, Tim; RICHARDSON, Dan. *Rumunsko*. Brno: Jota, 2001. ISBN 80-7217-042-2.

KOLEKTIV. *Východní Evropa: Bulharsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Rusko, Slovensko*. Praha: Svojtka & Co., 2001. ISBN 80-7237-415-X.

BULIČKA, Michal. *Rumunské Karpaty*. Ostrava: Mirago, 2002. ISBN 80-85922-98-3.

KOLEKTIV. *Rumunsko: Velký průvodce National Geographic*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2249-5.

REID, Robert; PETTERSEN, Leif. *Rumunsko a Moldavsko*. Praha: Svojtka & Co., 2008. ISBN 978-80-7352-765-5.

Jazyková příloha doplňuje také některé turistické stránky na internetu, např.:

Moldavská republika. [online]. [cit. 2009-01-09] Dostupné z: <<http://www.moldavskarepublika.cz>>.

Konverzační části průvodců se omezují na pozdravy, základní číslovky, nejdůležitější nápisy, udání času a směru a fráze spojené s dopravou a ubytováním.

Stručnou rumunsko-českou konverzaci obsahují také průvodce vydávané v Rumunsku.

5.3. PŘÍRUČKY VYDANÉ NA ÚZEMÍ DNEŠNÍHO RUMUNSKA

Do našeho přehledu jsme zařadili i konverzační příručky, které vyšly na území Rumunska. Ty jsou dvojího druhu. Liší se tím, jestli jsou určeny prioritně českému, nebo rumunskému uživateli. Rozdílný je přístup k poučení o výslovnosti. Vydání pro české uživatele provází výklad o výslovnosti rumunštiny, zatímco vydání pro rumunsky mluvící uživatele nástin české výslovnosti²⁶. Konverzační příručky publikované v Rumunsku neobsahují gramatický přehled, s výjimkou *Česko-rumunské konverzační příručky* Jana Petra a Vlada Viteka²⁷.

5.3.1. PŘÍRUČKY VYDANÉ PRO ČESKÉHO ČTENÁŘE

5.3.1.1. UNIVERZÁLNÍ PŘÍRUČKY

V Rumunsku v druhé polovině 20. století vycházely příručky především pro české turisty, kteří přijížděli strávit dovolenou u Černého moře. Najde se však zástupce, který tematickým záběrem přesahuje čistě turistický průvodce. Je jím 192stránková publikace Tiberia Pletera z roku 1983. Kromě turistických témat, jako je cestování, ubytování, stravování a nákupy, přináší konverzační materiál i o hospodářském a vědeckém životě.

PLETER, Tiberiu. *Česko-rumunská konverzace*. Bukurešť: Editura Sport-Turism, 1983.

²⁶ Všechny v Rumunsku publikované příručky pro českého uživatele kromě nástinu rumunské výslovnosti uvádějí fonetický přepis každé fráze. S tím se v příručkách vydaných v českých zemích nesetkáme, s výjimkou vícejazyčných příruček, viz 5.2.4.

²⁷ PETR, Jan; VITEK, Vlad. *Česko-rumunská konverzační příručka*. Bukurešť: Editura științifică, 1962.

5.3.1.2. TURISTICKÉ PŘÍRUČKY

Zbývající konverzační příručky, které v Rumunsku vyšly v druhé polovině 20. století, si vytkly za cíl oslovit turisty. Tematické okruhy přitom zahrnují obě největší turistické atrakce Rumunska, tedy moře i hory. Zatímco 144stránková *Česko-rumunská konverzační příručka* je středního rozsahu, 32stránková *Malá konverzační příručka* je obdobou sešitků vydávaných cestovní kanceláří Čedok. Rumunskou variantu vydala cestovní kancelář Carpați.

PETR, Jan; VITEK, Vlad. *Česko-rumunská konverzační příručka*. Bukurešť: Editura științifică, 1962.

KOLEKTIV. *Malá konverzační příručka (česko-rumunská)*. Cestovní kancelář Carpați. Rok vydání neuveden, 1970-1980.

5.3.2. PŘÍRUČKY VYDANÉ PRO RUMUNSKÉHO ČTENÁŘE

Zvláštní kapitolu představují konverzace rumunsko-české. Do našeho pojednání o česko-rumunských konverzacích jsme se je rozhodli zařadit z důvodu jejich vysoké využitelnosti i pro českého čtenáře. Díky svému vzniku v posledních letech obsahují tematické oblasti, které česko-rumunské konverzace neobsahují, např. výpočetní technika, telekomunikace, mezinárodní smlouvy, náboženství.

5.3.2.2. UNIVERZÁLNÍ PŘÍRUČKY

V Rumunsku vyšly hned tři univerzální příručky - 211stránková od Teodory Dobrițoiové-Alexandrové, 218stránková od Tiberia Pletera a 280stránková od Heliiany Ianculescové. Zatímco u Ianculescové jde o příručku zcela novou, publikace Pletera staví na *Česko-rumunské konverzaci* téhož autora z roku 1983.²⁸

DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Editura științifică, 1966.

PLETER, Tiberiu. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Editura Niculescu, 2003. ISBN 973-568-680-5.

²⁸ Viz 5.3.1.1.

IANCULESCU, Helianna. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Polirom, 2005. ISBN 973-681-866-7.

5.4. INTERNETOVÉ PŘÍRUČKY

Kromě tištěných příruček existuje také mezinárodní projekt *book2*, který je dostupný na internetu. V červenci 2010 ho tvořilo čtyřicet dva jazykových verzí. Pro každý jazyk je vytvořeno sto tematických okruhů, obsahově shodných pro všechny jazyky. Jednotlivé verze lze libovolně kombinovat. Každou frází doprovází zvuková nahrávka v rychlejším a pomalejším tempu. U frekventovanějších jazyků vyšel text i knižně.

book2. [online]. [cit. 2009-01-09] Dostupné z: <<http://www.goethe-verlag.com/book2/CS/CSRO/CSRO002.HTM>>.

Tematicky je *book2* srovnatelný s turistickou příručkou. Necelá polovina okruhů je věnována mluvnických konstrukcím, např. užití předložek, spojek, tvoření záporu. Podle autorů *book2* odpovídá jazykové úrovni A1 a A2, tedy začátečnickům.

5.5. VÝVOJ TEMATICKÝCH OKRUHŮ

Výběr tematických okruhů se měnil a mění, stejně jako společenská objednávka. Zatímco základní témata zůstávají zachována v každé době, jiné tematické okruhy se aktualizují. Některá témata na vstup do česko-rumunských konverzačních příruček teprve čekají.

Jak se měnil výběr tematických okruhů, ukazuje **tematická analýza**, kterou jsme provedli. Výsledky jsme seřadili do přehledu tematických okruhů. Do tabulky jsme zařadili tematicky ucelené okruhy, jejichž výskyt jsme následně sledovali v jednotlivých příručkách. Do přehledu jsme zařadili tematicky jedinečné publikace a jejich rozšířená vydání.

K nejčastěji zastoupeným patří nadčasová témata, jako jsou: pozdravy, ubytování, stravování, cestování aj. Jiná témata se objevují ojediněle, např. u právníka, u notáře, speleologie, návštěva knihovny.

NEJČASTĚJI ZASTOUPENÉ TEMATICKÉ OKRUHY ²⁹	
Zastoupení	Tematické okruhy
100%	číslovky, jídlo a nápoje
95%	první kontakt, datum a čas, všeobecné dotazy při cestování, restaurace a kavárna, všeobecné fráze při nakupování
91%	hromadná doprava, ubytování

Některá témata byla v období socialismu nežádoucí, např. **náboženství**, ačkoli v životě Rumunska hraje významnou roli. Tato kapitola se objevila až roku 2005 v publikaci Helliana Ianculescové³⁰.

Zajímavé je sledovat frekvenci oddílu věnovaného **armádě**. Objevil se v 30. letech 20. století³¹, v předvečer II. světové války, a v prvních poválečných vydáních příručky Antonína Křečana a Jiřího Stacy³². Z třetího vydání³³ v roce 1966 byla tato kapitola vypuštěna. O důvodech lze jen spekulovat. Pominulo napětí po skončení II. světové války? Mohla kapitola o armádě zvyšovat nebezpečí špionáže?

Se zpožděním se v žádoucím rozsahu objevila témata o **vysokohorské turistice**, která patří k hlavním lákadlům návštěvníků Rumunska. Čeští turisté začali rumunské hory objevovat ve větší míře až po politickém převratu v roce 1989, kdy se v Rumunsku vytvořily podmínky pro individuální turistiku. V posledních letech roste také četnost zastoupení konverzačního materiálu o **přírodě**.

Naopak jiná témata pozbývají svou důležitost. K těm se po začlenění Rumunska do Schengenského prostoru zařadí konverzace o **přechodu hranic**. Svůj význam si toto téma podrží na hranicích např. s Moldavskou republikou.

Vzhledem k vysokému tempu vývoje ve všech oblastech života jen stěží může být konverzační příručka bezvýhradně aktuální. Se zpožděním se proto do konverzací dostávají **technické novinky**, např. z oblasti výpočetní techniky, elektroniky, genetiky.

²⁹ Zdroj dat: Tematická analýza

³⁰ IANCULESCU, Helliana. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Polirom, 2005. ISBN 973-681-866-7.

³¹ KALAŠOVÁ, Luša. *Rumunsky na cesty*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1939. STACA, Gheorghe. *Čech mezi Rumuny*. Praha: Orbis, 1938.

³² KŘEČAN, Antonín; STACA, Jiří. *Česko-rumunská konverzace*. Praha: SPN, 1958, 2., nezměněné vydání 1961.

³³ KŘEČAN, Antonín. *Česko-rumunská konverzace*. 3. vydání. Praha: SPN, 1966.

tabulka strana 1

tabulka strana 2

5.6. ZATÍM NEZAŘAZENÁ TÉMATA

Některá témata v dosud vyšších česko-rumunských konverzačních příručkách nenajdeme, i když moderní publikace pro jiné jazyky je už uvádějí. Způsobeno je to tím, že **pro rumunštinu, jako méně frekventovaný jazyk, vycházejí konverzační příručky méně často**. Dalším důvodem je odlišný **životní styl různých národů**.

V některých anglicko-českých konverzacích najdeme oddíl věnovaný např. **sexuální turistice**. Vzhledem k cenové hladině a společenským konvencím v České republice a USA, Kanadě či Spojeném království se Česká republika stává vyhledávaným centrem sexuálních turistů. Je otázkou, nakolik potřebný by tento oddíl byl i v česko-rumunské konverzační příručce. Sice lze vysledovat cenový šev mezi Českou republikou a Rumunskem, ale patrná je též rozdílná míra společenské tolerance k této problematice.

V česko-rumunských a rumunsko-českých příručkách je zatím opomíjena také problematika života na **vysokoškolské koleji**, ačkoli se české univerzity stávají oblíbeným cílem studentů z rumunsky mluvících zemí.

Jen okrajově se česko-rumunské příručky zmiňují o problematice **policie a kriminality**. Vzhledem ke stereotypním představám Čechů o nízké bezpečnosti v Rumunsku se nám jeví tento tematický okruh jako nadměru užitečný. Pokud se některá z příruček styku turistů s policistou věnuje, tak většinou jen v souvislosti s dopravní nehodou. Krádeže a další trestné činy konverzace prakticky neznají.

Stejně tak zůstávají nezastoupena témata, která se objevují v módních vlnách, např. esoterika.

Zájem trhu si zatím nevyžádal ani vznik specializovaných publikací, s výjimkou příručky pro zemědělce³⁴ a pro armádu³⁵. U frekventovanějších jazyků se běžně objevují příručky **obchodní konverzace**.

Až na zanedbatelné výjimky, zatím pro česko-rumunské konverzace zůstávají tabu také **vulgarismy a slang**, ačkoli v soudobých zahraničních pracích³⁶ se tato kapitola objevuje. Vulgarismy a slang jsou přitom charakteristické pro mluvený jazyk, na který se konverzační

³⁴ IONESCU-NIȘCOV, Traian; PROKŠ, Jindřich. *Rumun u českého zemědělce: Příručka česko-rumunských rozhovorů při práci v zemědělství*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 1947.

³⁵ KOLEKTIV. *Sedmijazyčný konverzační slovník. Vocabular de conversație în șapte limbi*. Praha: Naše vojsko 1972.

³⁶ SALZER, Jürgen. *Rumänisch - Wort für Wort*. 2. vydání Bielefeld: REISE KNOW-HOW Verlag Peter Rump, 2005. ISBN 3-89416-535-9.

příručky zaměřují. "Slang se totiž vyskytuje převážně v běžné mluvené řeči..."³⁷.

Jednoязыčné slovníky rumunského slangu a vulgarismů³⁸ už existují, česko-rumunská práce zatím chybí. To platí i o konverzační příručce, která by tuto oblast postihla v celých frázích a souvislých větách. Nedostatek v této oblasti přiznává i autor příručky česko-ruského slangu Libor Dvořák: "... pro mou jazykovou oblast podobná dvojjazyčná publikace zatím neexistuje, bylo mou ctížádostí, aby tento text mohl posloužit i kolegům překladatelům..."³⁹

Na základě tematické analýzy jsme došli k závěru, že výběr tematických oblastí v příručkách se mění podle politické situace, ekonomických zájmů a životního stylu. Stejně jako zůstávají neměnná témata všedního života (stravování, bydlení apod.), jsou v příručkách trvale zastoupeny příslušné konverzační okruhy.

5.7. SYNTÉZA

Na základě tematické analýzy jsme došli k závěru, že výběr tematických oblastí v konverzačních příručkách se mění podle politické situace, ekonomických zájmů a životního stylu. Stejně jako zůstávají neměnná témata všedního života, jsou v příručkách trvale zastoupeny příslušné konverzační okruhy.

³⁷ HALER, Libor; ZEŽULA, Bohuslav. *Ey, Mann!* Praha: Horizont, 1994, s. 8. ISBN 80-7012-071-1.

³⁸ Např. VOLCEANOV, George. *Dicționar de argou al limbii române*. București, Editura Niculescu, 2007. ISBN 978-973-748-104-7.

³⁹ DVOŘÁK, Libor. *Ej, čuvak! Ruský slang aneb Český hambář jazyka ruského*. Praha: Horizont, 1995. ISBN 80-7012-081-9.

6. SLOVNÍKY

Nezbytným pomocníkem každého lingvisty je slovník, rumunista není výjimkou. Slovník je zároveň výkladní skříň oboru. Na poli překladových slovníků se přímo střetávají, resp. doplňují, partnerské jazyky. O které slovníkové práce se může opřít český rumunista? A jakými výtvyry se chlubí česká rumunistika, případně rumunská bohemistika? Základní orientaci by měl zprostředkovat následující přehled.

Nebylo naším cílem hodnotit kvalitu česko-rumunských slovníků, ani podle gramatické správnosti, ani podle úplnosti zahrnutých hesel. Snažili jsme se sestrojít jakýsi kompas pro práci s česko-rumunskými slovníky, a usnadnit tak práci s vyhledáváním odpovídajících česko-rumunských ekvivalentů.

6.1. VÝBĚR SLOVNÍKŮ

Do přehledu slovníků jsme zahrnuli všechny překladové **slovníky vydané na území dnešní České republiky**, dvojjazyčné i vícejazyčné. Zastoupeny jsou jak univerzální, tak specializované slovníky, slovníky jednostranné, oboustranné i vícejazyčné. Vybrali jsme publikace, v nichž slovníková část tvoří stěžejní část práce. V přehledu tedy chybí např. konverzační příručky, které mohou mít doplňkový slovníček.

Vydavatelská praxe nás přiměla zahrnout do přehledu i **slovníky vydané v Rumunsku**. V České republice některé druhy slovníků dosud nevyšly. Do této kategorie patří např. slovník lingvistických termínů⁴⁰ či česko-rumunský slovník středního rozsahu⁴¹. Některé slovníky vydané v Rumunsku berou českého uživatele v potaz, uvádějí gramatické kategorie i u rumunských slov. Navíc některé práce vyšly jak v Rumunsku, tak v dalším vydání v České republice⁴². Jiný slovník sice vydalo rumunské nakladatelství, ale byl distribuován i v české prodejní síti⁴³.

Na území dnešní Moldavské republiky žádný rumunsko-český slovník nevznikl, a to ani za dob Sovětského svazu, kdy se lišila pravopisná norma rumunštiny v Rumunsku a v Moldavské SSR⁴⁴.

⁴⁰ KOLEKTIV. *Dicționar poliglot de termeni lingvistici*. Bukurešť: Universitatea din București, 1978.

⁴¹ DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Dicționar ceh-român*. Bukurešť: Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.

⁴² IONESCU, Anca Irina. *Rumunsko-český slovník. Dicționar român-ceh*. Voznice: LEDA, 2002. ISBN 80-85927-98-5.

⁴³ DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Česko-rumunský slovník. Dicționar ceh-român*. Bukurešť: Universal Dalsi, 2001. ISBN 973-8157-31-5.

⁴⁴ V Besarábii se od roku 1944 do roku 1989 oficiálně používal pravopis v azbuce.

Do přehledu jsme zařadili také **vícejazyčné slovníkové práce**, které vznikaly pod taktovkou RVHP či Varšavské smlouvy. I když vycházely většinou mimo území dnešní České republiky i Rumunska, na jejich vzniku se podíleli čeští a rumunští lingvisté. Český uživatel byl proto brán při vzniku těchto slovníků plnohodnotně v potaz.

Zvláštní pozici zaujímají **elektronické slovníky**, které nabývají na významu. Elektronické slovníky však nebývají součástí katalogů knihoven, proto je jakýkoli pokus o sestavení jejich úplného přehledu nejistý. Elektronické slovníky navíc často vznikají podle jednotného hesláře pro více jazyků, tedy bez ohledu na specifikum češtiny a rumunštiny. Např. k anglickým termínům bývají české a rumunské ekvivalenty doplňovány izolovaně.

Vzhledem ke kulturní blízkosti jsme se rozhodli do práce zařadit také **přehled slovníků vydaných na Slovensku**, resp. v Rumunsku pro slovenské mluvčí. Blízkost slovenského jazyka skýtá českému uživateli rumunštiny možnost bezproblémového užití slovenských lingvistických prací. Zastoupení rumunsko-slovenských slovníků si vyžádala také jedinečnost některých z nich v česko-slovensko-rumunském prostoru, např. *Rumunsko-slovenský slovník vědeckých termínů*⁴⁵, který obsahuje termíny z informatiky.

Databázi slovníků jsme připravili podle elektronických katalogů českých knihoven (Národní knihovna ČR, Městská knihovna v Praze, Severočeská vědecká knihovna a Knihovna České akademie věd), rumunských a moldavských knihoven (Biblioteca Națională a României, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a Biblioteca Municipală Bogdan Petriceicu Hasdeu v Kišiněvě), slovenských knihoven (Slovenská národná knižnica) a podle bibliografických údajů v dostupných slovnících.

Jsme si vědomi toho, že následující přehled slovníků není kompletní, i když jsme usilovali o maximální úplnost. Věříme však, že se nám vyčerpávajícím způsobem podařilo zachytit hlavní druhy slovníků, které jsou, příp. v minulosti byly, k dispozici českým rumunistům, ale i dalším odborníkům a laikům, kteří přicházejí do styku s rumunštinou, ať už při práci či odpočinku. Největší mezery spatřujeme v zachycení nabídky elektronických slovníků a překladačů, což je pole nové a rychle se rozvíjející. Teprve čas přispěje k profilaci tohoto oboru moderní lexikografie.

⁴⁵ KOLEKTIV. *Dicționar terminologic de științe român-slovac: geografie, biologie, chimie, fizică, matematică, informatică*. Nadlak: Editura Ivan Krasko, 2003. ISBN 973-8324-41-6.

6.2. POPIS SLOVNÍKŮ

V přehledu u každého slovníku uvádíme kompletní bibliografické údaje a stručný popis slovníku, přednostně s ohledem na potřeby uživatele, jehož mateřským jazykem je čeština. Ve slovnících sledujeme počet hesel, zastoupení frází a ustálených spojení, ukazatele o výslovnosti (zejména pozici přízvuku v rumunských slovech), uvedení gramatických kategorií slov a také tvaroslovných koncovek, např. tvarů plurálu a feminina singuláru adjektiv.

Jak jsme určili počet hesel? V každém slovníku jsme náhodně vybrali deset plně potištěných stran, tzn. bez jakýchkoli grafických zvláštností, jako jsou obrázky, iniciály, další zvýraznění jednotlivých částí slovníků, prázdné stránky apod. Počet hesel na těchto deseti stranách jsme zprůměrovali a vynásobili počtem stran heslové části slovníku. Výsledek jsme zaokrouhlili na celé stovky nahoru. Jsme si vědomi nedokonalosti této metody. Jejím systematickým použitím však získáváme alespoň rámcové údaje.

Započetli jsme pouze základní hesla, při hnízdovém uspořádání tak tvoří celé heslo jedinou položku (i s případnými doplňujícími slovními spojeními apod.). To v některých případech vede k odlišnostem mezi našimi výpočty a údajem o počtu hesel, jak ho uvádějí autoři slovníku. Propracovanost jednotlivých hesel se snažíme zachytit v popisné části práce.

V přehledu pomijíme údaje o počtu slovníkových hesel, které jsou v některých pracích uvedeny.⁴⁶ Tato data jsou nesrovnatelná, a to kvůli různému způsobu výpočtu, případně kvůli tomu, že počet slovníkových hesel může být nadsazen z reklamních důvodů.

Od popsané metody výpočtu jsme upustili u vícejazyčných slovníků, ve kterých bývají hesla číslována. V tomto případě uvádíme počet číslovaných hesel.

U elektronických slovníků uvádíme počet hesel udaný výrobcem, protože je prakticky nemožné dobrat se relevantního výsledku vlastními silami.

6.3. PŘEHLED SLOVNÍKŮ

Slovníky řadíme abecedně podle jmen autorů. Pokud neuvádíme jinak, slovníky mají abecední uspořádání podle české, resp. rumunské abecedy. Ve všech studovaných slovnících jsou slova postížena v lemmatu, tedy ve svém základním tvaru - substantiva v nominativu singuláru, adjektiva v nominativu singuláru maskulina a slovesa v infinitivu

⁴⁶ Údaj uváděný autory, příp. nakladatelstvím, uvádíme v popisné části práce.

(většinou bez předložky "a"). V popisné části přehledu uvádíme, o které gramatické ukazatele je lemma doplněno. Tyto údaje navíc shrnuje tabulka Výbava slovníků pro českého uživatele na straně 44.

6.3.1. UNIVERZÁLNÍ SLOVNÍKY

6.3.1.1. ČESKO-RUMUNSKÉ SLOVNÍKY

DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Dicționar ceș-român*. Bukurešť: Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.

První vydání slovníku obsahuje zhruba 19 300 hesel. Autorka slovníku uvádí cca 20 000 hesel. Slovník je určen především rumunskému mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou uvedeny u české části hesla. Každé z hesel obsahuje rumunský ekvivalent, u českých podstatných jmen je uveden rod a u českých sloves vid. Některá hesla uvádějí ustálená spojení. Slovník je doplněn o popis hesel, seznam běžných českých zkratek, českou abecedu a bibliografii.

DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Česko-rumunský slovník. Dicționar ceș-român*. 2. vydání. Bukurešť: Universal Dalsi, 2001. ISBN 973-8157-31-5.

DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Česko-rumunský slovník. Dicționar ceș-român*. 3., přehlednuté a doplněné vydání. Bukurešť: Semne, 2008. ISBN 978-973-624-685-2.

Druhé a třetí vydání slovníku dodržuje rozsah prvního vydání. Výběr hesel je však nepatrně aktualizován. Vzhledem k tomu, že slovníky byly k dostání i v České republice, byly doplněny o některé prvky pro českého uživatele. Slovník má ve druhém i třetím vydání předmluvu i v češtině. U rumunských substantiv je doplněn údaj o rodu. Druhé i třetí vydání obsahuje slovníček zeměpisných jmen. Do třetího vydání byla nově zařazena také příloha tematicky řazené slovní zásoby, např. veřejné nápisy, osobní údaje nebo potraviny.

DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Mic dicționar ceș-român*. Bukurešť: Sport-Turism, 1983.

Malý česko-rumunský slovník obsahuje zhruba 13 200 hesel. Autorka slovníku počet hesel neuvádí. Slovník je určen rumunskému mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou uvedeny u české části hesla. Každé z hesel obsahuje rumunský ekvivalent, u českých podstatných jmen je uveden rod a u českých sloves vid. Některá hesla uvádějí ustálená spojení. Slovník je doplněn o popis hesel a seznam zkratek.

KOLEKTIV. *Dicționar ceh-român*. Bukurešť: Academia Republicii Socialiste România, 1966⁴⁷.

Nejrozsáhlejší česko-rumunský slovník obsahuje zhruba 58 000 hesel. Autoři počet hesel neuvádějí. Slovník je určen rumunskému mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou uvedeny u české části hesla. Každé z hesel obsahuje rumunský ekvivalent, u českých substantiv je uveden rod a vzor skloňování, příp. nepravidelné tvary, u českých adjektiv je uveden vzor skloňování, u sloves je uveden vid a vzor časování. Slovník je doplněn o na slovník podrobný přehled české výslovnosti a české mluvnice, o seznam zkratk a popis hesla.

Slovník vyšel v redakci Sorina Statiho. Na vydání slovníku se podíleli také čeští lingvisté Jiří Felix a František Holub. "Českoslovenští a rumunští lexikografové částečně využili neúplný a nedokončený rukopis česko-rumunského slovníku I. Secăreana."⁴⁸ Výběr slov provedli na základě příručního slovníku jazyka českého z let 1935 až 1957 a u písmen A-N na základě vznikajícího Slovníku spisovného jazyka českého z roku 1958.

6.3.1.2. RUMUNSKO-ČESKÉ SLOVNÍKY

IONESCU-DRAGOMIR, Anca Irina. *Dictionar român-ceh*. Bukurešť: Editura științifică și enciclopedică, 1982.

O této slovníkové práci pojednáváme společně s následujícím titulem.

IONESCU, Anca Irina. *Rumunsko-český slovník. Dicționar român-ceh*. Voznice: LEDA, 2002. ISBN 80-85927-98-5.

I když to ve slovníku není uvedeno, jedná se de facto o druhé, doplněné, vydání předchozího titulu. Tento slovník obsahuje zhruba 15 900 hesel. Autorka uvádí přibližně 20 000 hesel. Slovník je určen českému i rumunskému mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou uvedeny jak u české, tak u rumunské části hesla. Každé z hesel obsahuje český ekvivalent,

⁴⁷ Ve slovníku není uveden rok vydání. V předmluvě, na straně V, se však píše: "Naše práce vychází šest let po vydání prvního rumunsko-českého slovníku, podobného rozsahu, vytištěného a vydaného v Praze./ Apariția lucrării noastre urmează cu 6 ani publicării primului dicționar român-ceh, de proporții aproape egale, tipărit și editat la Praga." Tato informace vydání slovníku umísťuje do roku 1967. Katalog Národní knihovny ČR však uvádí, že slovník byl vydán v roce 1966, popř. po roce 1961. *Česko-rumunský slovník. Dicționar ceh-român* z roku 2001 uvádí jako rok vydání také rok 1966, strana 7. K tomuto roku se přiklání také autorka předkládané práce.

⁴⁸ "Lexicografiai cehoslovaci și români au folosit parțial manuscrisul incomplet și nedefinitivat al unui dicționar ceh-român de I. Secăreanu." Zdroj: KOLEKTIV. *Dicționar ceh-român*. Bukurešť: Academia Republicii Socialiste România, 1966., s. V.

u substantiv je uveden rod. Česká slovesa jsou doplněna informací o vidu. Ve slovníku najdeme slovníček zeměpisných jmen, seznam zkratk v češtině i rumunštině a popis hesla v obou jazycích.

STACA, Jiří. *Rumunsko-český slovník*. Praha: SPN, 1961.

Nejrozsáhlejší rumunsko-český slovník obsahuje zhruba 35 600 hesel. V tomto případě se jedná o údaj nanejvýš orientační, protože každé z hesel je velmi podrobně rozpracované, obsahuje velké množství ustálených slovních spojení, přísloví, zkratk atd. Slovník podobného rozsahu, bukureštský *Dicționar ceș-român* z roku 1966, má podle našich propočtů zhruba 58 000 hesel. Tento významný rozdíl je způsoben odlišným způsobem výstavby hesel. Autoři počet hesel neuvádějí.

Slovník je určen českému mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou připojeny k rumunské části hesla. Každé z hesel obsahuje český ekvivalent, u substantiv je uveden rod a tvar množného čísla. U každého hesla je vyznačen přízvuk. Přídavná jména jsou uvedena se všemi koncovkami. U sloves najdeme kromě infinitivu tvar 1. osoby singuláru, příp. další časté nebo nepravidelné tvary. Slovník je doplněn o na slovník podrobný přehled rumunské výslovnosti a rumunské mluvnice, o seznam zkratk v češtině i rumunštině a popis hesla v češtině i rumunštině.

"Od roku 1928 do 1948 pracoval na přípravě slovníku dr. Jiří Staca, profesor Vysoké školy obchodní v Praze (původem Rumun) [...] Slovník byl od roku 1938 po částech dáván do tisku v Státní grafické unii v Praze, ale tisk byl přerušen za války v roce 1942. Když se pak ukázalo, že slovník je třeba zdokonalit a přizpůsobit požadavkům dnešní doby po stránce technické i obsahové, byl tento úkol svěřen redakci slovníků při Slovanském ústavě Čs. akademie věd v Praze. K práci na něm byli přibíráni postupně dr. Zdeněk Wittoch, dr. Vladimír Hořejší a Ioan Săcăreanu."⁴⁹

STOICA, E.; PECHMAN, J. *Slovník rumunsko-český*. Praha: Jindřich Bačkovský, po roce 1920.

Nejstarší rumunsko-český slovník vydaný na území dnešní České republiky obsahuje zhruba 8 800 hesel⁵⁰. Autoři slovníku počet hesel neuvádějí. Slovník je určen českému

⁴⁹ STACA, Jiří. *Rumunsko-český slovník*. Praha: SPN, 1961, s. 7. Pozn. Zachováváme podobu jména uvedenou ve slovníku. Ve slovníku *Dicționar ceș-român*. Bukurešť: Academia Republicii Socialiste România, 1966. je uvedena podoba Secăreanu.

⁵⁰ Redakce *Rumunsko-českého slovníku* z roku 1961 odhaduje počet hesel na 10 000. Zdroj: STACA, Jiří. *Rumunsko-český slovník*. Praha: SPN, 1961, s. 5.

mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou uvedeny u rumunské části hesla. Každé z hesel obsahuje český ekvivalent a u rumunských substantiv je uveden rod. Slovník je doplněn o stručný přehled rumunské výslovnosti a seznam zkratk.

6.3.1.3. OBOUSTRANNÉ SLOVNÍKY

FELIX, Jiří; GRECEANU, Radu. *Česko-rumunský a rumunsko-český slovník na cesty*. Praha: SPN, 1979.

Tento slovník na cesty je rumunskou variantou z edice turistických slovníků, vydávaných Státním pedagogickým vydavatelstvím v 70. a 80. letech. Jak název napovídá, slovník je určen především turistům, případně služebně cestujícím. Tomu odpovídá jak uvolněnější grafická úprava, tak zvláštní oddíly slovníku, a to tabulka číslovek a základní časová určení.

Slovník obsahuje zhruba 8 100 hesel v česko-rumunské části a 6 200 hesel v rumunsko-české části. Autoři uvádějí 7 000 výrazů v česko-rumunské části a 5 000 výrazů v rumunsko-české části. Slovník je určen českému mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou uvedeny u rumunské části hesla. Každé z hesel uvádí český, resp. rumunský ekvivalent, u substantiv je v obou částech slovníku uveden rod. V obou částech je vyznačen přízvuk rumunských slov. Obě části obsahují ustálená slovní spojení. Slovník je doplněn o přehled rumunské výslovnosti, seznam zkratk a popis hesla.

FELIX, Jiří; KŘEČAN, Antonín. *Rumunsko-český a česko-rumunský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1963.

První kapesní slovník vydaný v Praze obsahuje zhruba 11 800 hesel v rumunsko-české části a 9 800 hesel v česko-rumunské části. Autoři slovníku počet hesel neuvádějí. Slovník je určen českému mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou uvedeny u rumunské části hesla. Každé z hesel obsahuje český, resp. rumunský ekvivalent, u substantiv je v obou částech slovníku uveden rod a tvar plurálu, u sloves 1. osoba singuláru přítomného času a u sloves 3. třídy i příčestí minulého času, příp. imperativ, v rumunsko-české části jsou uvedeny koncovky přídavných jmen. V obou částech je vyznačen přízvuk rumunských slov. Obě části uvádějí ustálená slovní spojení. Slovník je doplněn o přehled rumunské výslovnosti a seznam zkratk.

FIRUȚA, Corina; POPA, Adrian. *Dicționar euro-turistic poliglot-retroversiv*. Bukurešť: Editura Alcor, Editura Arta grafică, 1992. ISBN 973-95673-0-4 a 973-9010-21-0.

Patnáctijazyčný slovník obsahuje 2 076 číslovaných hesel. Každé z nich zahrnuje ekvivalenty ve čtrnácti jazycích: v češtině, angličtině, francouzštině, španělštině, italštině, němčině, dánštině, maďarštině, ruštině, bulharštině, srbochorvatštině, polštině, řečtině a turečtině. U rumunských podstatných jmen je uveden rod. Většina hesel obsahuje údaj o původu slova. Slovníková část je řazena podle rumunské abecedy. Úvodní část slovníku je členěna tematicky, např. seznam států a jejich měn, číslovky. Na konci slovníku najdeme heslář také v ostatních jazycích. U rumunských slov je vyznačen přízvuk a slovní druh. Slovník je doplněn o poučení o výslovnosti a seznam zkratek.

KOLEKTIV. *Rumunsko-český, česko-rumunský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1971.

KOLEKTIV. *Rumunsko-český, česko-rumunský kapesní slovník*. 2. vydání. Praha: SPN, 1976.

KOLEKTIV. *Rumunsko-český, česko-rumunský kapesní slovník*. 3. vydání. Praha: SPN, 1980.

První vydání kapesního slovníku obsahuje zhruba 11 500 hesel v rumunsko-české části a 13 600 hesel v česko-rumunské části. Autoři slovníku počet hesel neuvádějí. Slovník je určen českému mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou uvedeny u rumunské části hesla. Každé z hesel obsahuje český, resp. rumunský ekvivalent, u substantiv je v obou částech slovníku uveden rod a tvar plurálu. V rumunsko-české části u sloves kromě infinitivu najdeme číslo slovesné třídy, případně 1. osobu singuláru přítomného či příčestí minulé, v česko-rumunské části infinitiv a 1. osobu přítomného singuláru. V obou částech jsou uvedeny koncovky přídavných jmen a je vyznačen přízvuk rumunských slov. Obě části uvádějí ustálená slovní spojení. Slovník je doplněn o přehled rumunské výslovnosti a seznam zkratek. V úvodu slovníku nalezneme přehled časování sloves, zpracovaný do dvanácti vzorů, a přehled nepravidelných sloves.

Rumunsko-českou část slovníku zpracoval Jiří Felix, česko-rumunskou Antonín Křečan a Jaroslav Bláha.

Výše uvedený popis je platný i pro druhé a třetí vydání slovníku. Nejedná se však o pouhý přetisk, ale o přehlednutá a částečně upravená vydání. Rozsah slovníku se nezměnil, i když výběr hesel se nepatrně liší.

6.3.2. SPECIALIZOVANÉ SLOVNÍKY

Většinu specializovaných slovníků tvoří slovníky vícejazyčné. Jejich obsah bývá setříděn abecedně, zpravidla podle ruské abecedy, nebo hierarchicky podle témat. Každé heslo bývá označeno číslem odkazu. Vícejazyčné slovníky obsahují heslář s očíslovanými hesly (kódy) a abecední rejstřík. Při hledání rumunského ekvivalentu uživatel vyhledá v českém abecedním rejstříku kód slova, podle kterého v rumunském hesláři najde odpovídající ekvivalent. Způsob práce je stejný u všech do slovníku zahrnutých jazyků.

KOLEKTIV. *Dicționar poliglot de termeni lingvistici*. București: Universitatea din București, 1978.

Osmijazyčný slovník lingvistických termínů obsahuje zhruba 1 900 hesel. Autoři uvádějí rozsah zhruba 2 000 termínů. Každé z hesel obsahuje ekvivalenty v sedmi jazycích: v češtině, bulharštině, polštině, ruštině, srbochorvatštině, slovenštině a ukrajinštině. U rumunských podstatných jmen je uveden rod. Slovníková část je řazena podle rumunské abecedy. Na konci slovníku najdeme heslář také v ostatních jazycích. Slovník je doplněn o slovník jazyků a jazykových rodin a o bibliografii.

KOLEKTIV. *Dvanáctijazyčný stavební slovník. Dicționar pentru construcții în douăsprezece limbi*. Praha, Bukurešť: RVHP, 1980.

Dvanáctijazyčný stavební slovník obsahuje 27 777 číslovaných hesel. Autoři uvádějí zhruba 28 000 termínů. Jedná se o dvanáct samostatně vydaných svazků, v každé účastnické zemi vyšel příslušný jazyk. Byly publikovány svazky v češtině, rumunštině, bulharštině, maďarštině, mongolštině, němčině, polštině, ruštině a španělštině. Kromě států RVHP se k projektu připojila Jugoslávie, která vydala svazek v srbochorvatštině. Soubor byl rozšířen o svazky v angličtině a francouzštině.

Slovník je doplněn o seznam zkratek, popis hesla a návod jak se slovníkem pracovat. V českém svazku je dále seznam zkratek stavebních institucí a dalších zkratek používaných ve stavebnictví. Slovník obsahuje termíny z různých stavebních oborů.

KOLEKTIV. *New theatre words: Central Europe. Nový divadelní slovník: Střední Evropa*. Tollarp: Sttf, 1998.

Dvanáctijazyčný divadelní slovník obsahuje zhruba 1 430 hesel. Autoři počet hesel neuvádějí. Slovník obsahuje tematicky řazený heslář (jevištní prostor, divadelní dílny, bezpečnost práce...), s termíny ve všech dvanácti jazycích zahrnutých do slovníku. Druhou

část slovníku tvoří abecední rejstříky všech jazyků. Slovník obsahuje anglickou, francouzskou, německou, nizozemskou, českou, maďarskou, polskou, rumunskou, slovenskou, bulharskou, ruskou a srbochorvatskou část. Slovník je doplněn o návod jak pracovat se slovníkem a obrazovou přílohu, ve které jsou vybraná hesla doplněna ilustracemi s popisy.

KOLEKTIV. *Osmijazyčný zemědělský slovník*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1970.

Osmijazyčný zemědělský slovník obsahuje 25 756 číslovaných hesel. Autoři uvádějí 25 780 termínů. Jedná se o dvojsvazkový slovník. V první části najdeme heslář, seřazený podle ruské abecedy, s překlady do dalších sedmi jazyků. Druhou část tvoří abecední rejstříky všech jazyků kromě ruštiny a navíc rejstřík v latině. Slovník obsahuje ruskou, bulharskou, českou, polskou, maďarskou, rumunskou, německou a anglickou část.

U substantiv je uveden jejich rod. Slovník je doplněn o seznam zkratk, popis hesla a návod jak pracovat se slovníkem. Slovník obsahuje termíny z různých odvětví zemědělství, lesnictví, matematické statistiky a příbuzných oborů (meteorologie, botanika...).

KOLEKTIV. *Semijazyčný vojenný slovar'. Sedmijazyčný vojenský slovník*. Moskva: Vojenizdat, 1971.

Sedmijazyčný vojenský slovník obsahuje 7 365 číslovaných hesel. Jedná se o několiksvazkový slovník. V první části najdeme heslář, seřazený podle ruské abecedy, s překlady do dalších sedmi jazyků, slovník povelů a povelových slov, vlajky států Varšavské smlouvy a hodnosti příslušníků jejich armád. Další části tvoří abecední rejstříky všech jazyků kromě ruštiny. Slovník obsahuje ruskou, bulharskou, českou, polskou, maďarskou, rumunskou a německou část.

KOLEKTIV. *Techničeskij slovar' po plotinam na odinadcati jazykach*. Moskva: Fizmetgiz, 1962.

Jedenáctijazyčný technický přehradní slovník obsahuje zhruba 4 300 hesel. Autoři počet hesel neuvádějí. V první části slovníku najdeme tematicky řazený heslář s termíny ve všech jedenácti jazycích zahrnutých do slovníku. Druhou část tvoří abecední rejstříky všech jazyků. Slovník obsahuje ruskou, bulharskou, českou, polskou, rumunskou, německou, španělskou, italskou, portugalskou, francouzskou a anglickou část. Některé části slovníku jsou obohaceny o ilustrace, které doplňují heslovou část, např. nákres rotačního

servomotoru. Slovník zahrnuje slovní zásobu spojenou s výstavbou přehrad, z meteorologie, geologie, stavebnictví či uzavírání smluv. U rumunských substantiv je uveden jejich rod.

KOLEKTIV. *Terminologičeskij slovar' po naučnoj informacii. Terminologický slovník z oblasti vědeckých informací.* Moskva: Viniti, 1966.

Osmijazyčný slovník z oblasti vědeckých informací obsahuje 1 281 číslovaných hesel. Tento počet uvádějí i autoři. V první části slovníku najdeme abecedně řazený heslář, podle ruské abecedy, s termíny ve všech osmi jazycích zahrnutých do slovníku. U ruského hesla jsou dále uvedena synonyma a výklad pojmu. Druhou část tvoří abecední rejstříky všech jazyků, kromě ruštiny. Slovník obsahuje ruskou, bulharskou, českou, polskou, rumunskou, německou, maďarskou a slovenskou část. Slovník zahrnuje slovní zásobu spojenou s informatikou a informační vědou, s přesahy do lingvistiky, logiky, sémiotiky, polygrafie či archivnictví.

Slovník je předchůdcem terminologického slovníku informatiky, vydaného v roce 1975:

KOLEKTIV. *Terminologičeskij slovar' po informatike. Terminologický slovník informatiky.* Moskva: Meždunarodnyj centr naučnoj i techničeskoj informacii, 1975.

Čtrnáctijazyčný terminologický slovník informatiky obsahuje zhruba 2 235 hesel. Tento počet uvádějí i autoři. V první části slovníku najdeme abecedně řazený heslář, podle ruské abecedy, s termíny ve všech čtrnácti jazycích zahrnutých do slovníku. U ruského hesla jsou dále uvedena synonyma a výklad pojmu. Druhou část tvoří abecední rejstříky všech jazyků, kromě ruštiny. Slovník obsahuje ruskou, bulharskou, českou, polskou, rumunskou, německou, španělskou, maďarskou, makedonskou, srbochorvatskou, slovenskou, slovinskou, francouzskou a anglickou část. Slovník zahrnuje slovní zásobu spojenou s informatikou a informační vědou, s přesahy do lingvistiky, logiky, sémiotiky, polygrafie či archivnictví.

KOLEKTIV. *Terminologičeskij slovar' po inženernoj geologii. Terminologický inženýrsko-geologický slovník.* Berlin: Akademie-Verlag, 1973.

Devítijazyčný inženýrsko-geologický slovník obsahuje 1 533 číslovaných hesel. Autoři počet hesel neuvádějí. V první části slovníku najdeme heslář, řazený podle ruštiny, s termíny ve všech devíti jazycích zahrnutých do slovníku. Druhou část tvoří abecední rejstříky všech jazyků, kromě ruštiny. Slovník obsahuje ruskou, bulharskou, českou, polskou, rumunskou, německou, maďarskou, mongolskou a anglickou část. U rumunských substantiv je uveden

jejich rod. Slovník je doplněn o seznam názvů zrnitostních frakcí zemin používaných v jednotlivých státech RVHP a o seznam důležitých ukazatelů a koeficientů.

KUDRNOVSKÝ, Jaroslav. *Rumunsko-český a česko-rumunský technický slovník*. Praha: SNTL; Bukurešť: Editura tehnică, 1962.

Jediný technický slovník vydaný v Praze obsahuje zhruba 13 500 hesel v česko-rumunské a zhruba 10 400 hesel v rumunsko-české části. Autoři uvádějí v česko-rumunské části 25 000 a v rumunsko-české části 23 000 termínů. Značné rozdíly mezi oběma údaji jsou způsobeny velkým počtem ustálených spojení, která autor slovníku nejspíš považuje za samostatné heslo, zatímco autorka předkládané práce započítává celé hnízdové heslo.

Slovník je určen především českému mluvčímu, protože mluvnické údaje jsou uvedeny u rumunské části hesla. V česko-rumunské části je však rod vyznačen i u českých slov, takže slovník může komfortně využívat i rumunský mluvčí. Každé z hesel obsahuje český, resp. rumunský ekvivalent, u substantiv je v obou částech slovníku uveden rod a u sloves je v rumunsko-české části uvedena 1. osoba singuláru přítomnosti. Obě části slovníku uvádějí velké množství ustálených slovních spojení. Slovník je doplněn o seznam mluvnických zkratk, seznam oborových zkratk a popis hesla. Slovník obsahuje terminologii přírodních a exaktních věd.

ŠINDELÁŘ, Václav; KRÁLÍČEK, Quido. *Slovník měrových jednotek*. Praha: Úřad pro normalizaci a měření, 1971. Příloha časopisu *Normalizace* č. 1-9/1971.

Devítijazyčný slovník měrových jednotek obsahuje zhruba 200 hesel. Autoři jejich počet neuvádějí. Slovník vycházel jako příloha časopisu *Normalizace*. V první části slovníku najdeme heslář řazený abecedně, podle názvů veličin a jednotek, které mají samostatný název. Druhou část tvoří český abecední rejstřík. Slovník obsahuje česká, maďarská, bulharská, ruská, německá, polská, rumunská, francouzská a anglická hesla.

U rumunských substantiv je uveden rod. Vzhledem k absenci rumunského abecedního rejstříku nelze slovník využívat pro překlady z rumunštiny do češtiny.

6.3.3. ELEKTRONICKÉ SLOVNÍKY

Do této podkapitoly jsme zařadili pouze jednoho ze zástupců elektronických slovníků, alespoň pro ilustraci. Slovník *Rewin* jsme zvolili proto, že je volně dostupný i na internetu⁵¹. Elektronické slovníky a překladače rychle nabývají na významu, a to díky vysokému stupni

⁵¹ Stav: 22. února 2010

pohodlí při práci s nimi. **Teprve budoucnost vytvoří standardy v této lexikografické oblasti.** Současné elektronické práce často kladou důraz na softwarovou složku slovníku. Na seriózní přístup i k lingvistické části elektronických slovníků si musíme počkat.

WinGED 2005. Rewin. [CD-ROM]. [online]. Dostupné z: <<http://www.rewin.cz>>

Rewin je vícejazyčný slovník. Jednu z částí tvoří rumunsko-český a česko-rumunský slovník. Tento produkt je dostupný jako program, který lze nainstalovat do počítače, a také zdarma na internetu. Autorem rumunské části je Božetěch David⁵², který hojně čerpal z *Rumunsko-českého slovníku* Jiřího Stacy (Praha: SPN, 1961).

Firma Rewin uvádí, že slovník v rumunsko-české části obsahuje 110 000 významových dvojic, v části česko-rumunské 115 000 dvojic. U rumunských substantiv je uveden rod a tvar plurálu, u některých adjektiv najdeme všechny tvaroslovné koncovky, u sloves je uveden infinitiv, 1. osoba singuláru přítomného času, příp. nepravidelné tvary.

6.3.4. SLOVENSKO-RUMUNSKÉ A RUMUNSKO-SLOVENSKÉ SLOVNÍKY

BALOŇOVÁ-ŠIDLOVÁ, Milota. *Dicționar portativ român-slovac, slovac-român. Rumunsko-slovenský a slovensko-rumunský vreckový slovník.* 2. vydání. Bratislava: SPN 1976.

IONESCU, Anca-Irina. *Dicționar român-slovac și slovac-român.* 2 svazky. Bukurešť: Editura Universal Dalsi, 1999. ISBN 973-9409-51-2.

KERĎO, Ján. *Rumunsko-slovenský frazeologický slovník.* Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2004. ISBN 973-8324-59-9.

KOLEKTIV. *Dicționar terminologic de științe român-slovac: geografie, biologie, chimie, fizică, matematică, informatică.* Nadlak: Editura Ivan Krasko, 2003. ISBN 973-8324-41-6.

⁵² DAVID, Božetěch. *Slovníky a elektronické nástroje nejen pro překladatele.* [online]. [cit. 2010-02-10] Dostupné z: <<http://www.rumunstina.eu/files/slovník.pdf>>.

6.4. VÝBAVA SLOVNÍKŮ PRO ČESKÉHO UŽIVATELE

Vysvětlivky k následující tabulce:

VÝSLOVNOST/ ANO - ve slovníku je poučení o rumunské výslovnosti

PŘÍZVUK/ ANO - u rumunských slov je vyznačen přízvučný vokál

1/ ROD - ve slovníku je uveden rod rumunských substantiv, MČ - ve slovníku je uveden plurál rumunských substantiv

2/ 4 - ve slovníku jsou uvedeny tvary plurálu a feminina singuláru rumunských adjektiv

5/ ANO - ve slovníku je naznačen způsob konjugace rumunských sloves (1. osobou singuláru nebo přiřazením ke konjugační skupině)

VÝBAVA SLOVNÍKŮ PRO ČESKÉHO UŽIVATELE

SLOVNÍK	ČÁST	POČET HESEL	VÝSLOVNOST	PŘÍZVUK	1	2	5
C-R	R-Č	Ø					
	Č-R	58 000	-	-	-	-	-
DIVADELNÍ	R-Č	1 430	-	-	-	-	-
	Č-R						
DOBRIŤOIU 1, 2, 3	R-Č	Ø					
	Č-R	19 300	-	-	1- 2+3 ROD	-	-
EURO	R-Č	2 076	ANO	ANO	ROD	-	-
	Č-R						
GEOLOGIE	R-Č	1 533	-	-	ROD	-	-
	Č-R						
INFO 1	R-Č	1 281	-	-	-	-	-
	Č-R						
INFO 2	R-Č	2 235	-	-	-	-	-
	Č-R						
IONESCU 1, 2	R-Č	15 900	-	-	ROD	-	-
	Č-R	Ø					
JEDNOTKY	R-Č	200	-	-	ROD	-	-
	Č-R	Ø					
KAPESNÍ 1, 2, 3	R-Č	11 500	ANO	ANO	ROD, MČ	4	ANO
	Č-R	13 600			ROD, MČ	4	ANO
KAPESNÍ BÍLÝ	R-Č	11 800	ANO	ANO	ROD, MČ	4	ANO
	Č-R	9 800		ANO	ROD, MČ	-	ANO
LINGVISTIC	R-Č	1 900	-	-	ROD	-	-
	Č-R	1 900					
MIC C-R	R-Č	Ø					
	Č-R	13 200	-	-	-	-	-
NA CESTY	R-Č	6 200	ANO	ANO	ROD	-	-
	Č-R	8 100		ANO	ROD	-	-
PŘEHRADNÍ	R-Č	4 300	-	-	ROD	-	-
	Č-R						
R-Č	R-Č	35 600	ANO	ANO	ROD, MČ	4	ANO
	Č-R	Ø					
STAVEBNÍ	R-Č	27 777	-	-	-	-	-
	Č-R						
STOICA	R-Č	8 800	ANO	-	ROD	-	-
	Č-R	Ø					
TECHNICKÝ	R-Č	10 400	-	-	ROD, MČ	-	ANO
	Č-R	13 500		-	ROD	-	-
VOJENSKÝ	R-Č	7 365	-	-	-	-	-
	Č-R						
ZEMĚDĚLSKÝ	R-Č	25 765	-	-	ROD	-	-
	Č-R						

6.5. SYNTÉZA

Kořeny česko-rumunské lexikografie sahají na začátek 20. století. První rumunsko-český slovník vychází po roce 1920⁵³. Jedná se o dílo malého rozsahu (do 10 tisíc hesel) autorů Stoicy a Pechmana *Slovník rumunsko-český*⁵⁴. Na další rumunsko-český slovník si musíme počkat zhruba čtyři desítky let. V šedesátých letech 20. století vychází stěžejní, dosud nepřekonané dílo české rumunistiky - *Rumunsko-český slovník*⁵⁵ Jiřího Stacy - a také vlajková loď rumunské bohemistiky - *Dicționar ceș-român*⁵⁶.

Doba socialismu česko-rumunské jazykovědě přála. Nermalou zásluhu na tom měl fakt, že jak ČSSR, tak Rumunská socialistická republika byla členem RVHP a Varšavské smlouvy. V této době proto vznikla řada vydání dvojjazyčných, ale i vícejazyčných terminologických slovníků. Jejich tematický záběr odpovídá členství ve zmíněném hospodářském a vojenském uskupení. Vyšel např. slovník vojenský, zemědělský, přehradní či stavební.

Další **oživení slovníkové tvorby přichází na přelomu tisíciletí**, kdy už nejsou k dostání dřívější vydání slovníků. **Nevzniká však žádné původní dílo.** Do existujících tezurů pronikají nové termíny, jejichž užívání zapříčinily společenské změny a technický vývoj. V České republice jsou navíc vydávána díla, která vznikla v Rumunsku. Ve slovnících proto povětšinou absentují gramatické pomůcky pro české uživatele.

Ačkoli byly mnohojazyčné slovníky v minulosti (od dob humanismu) populární, v posledním století se od jejich tvorby ustupuje. Dvojjazyčný slovník totiž umožňuje zvýšit podrobnost a přesnost hesel. Výjimku tvoří slovníky terminologické.⁵⁷ Některé vícejazyčné slovníky plní funkci nejen překladovou, ale i výkladovou (encyklopedickou)⁵⁸. U žádného z uvedených slovníků však tuto funkci nelze využít u rumunského či českého termínu, ale jen u termínů v ruštině. Slovník *Dicționar euro-turistic poliglot-retroversiv*⁵⁹ částečně plní funkci etymologickou, u rumunských slov uvádí jejich původ.

Ani čeština, ani rumunština nepatří k světovým jazykům. V celosvětovém kontextu oběma jazyky mluví omezené množství lidí. Přesto vznikl slušný počet dvojjazyčných či

⁵³ Ve slovníku není vrocení. Přesný rok vydání neuvádí ani katalog Národní knihovny ČR.

⁵⁴ STOICA, E.; PECHMAN, J. *Slovník rumunsko-český*. Praha: Jindřich Bačkovský, po roce 1920.

⁵⁵ STACA, Jiří. *Rumunsko-český slovník*. Praha: SPN, 1961.

⁵⁶ KOLEKTIV. *Dicționar ceș-român*. Bukurešť: Academia Republicii Socialiste România, 1966.

⁵⁷ ČEJKA, Mirek. *Česká lexikologie a lexikografie*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s.45.

⁵⁸ Např. KOLEKTIV. *Terminologičeskij slovar' po naučnoj informacii. Terminologičeskij slovník z oblasti vědeckých informací*. Moskva: Viniti, 1966.

⁵⁹ FIRUȚA, Corina; POPA, Adrian. *Dicționar euro-turistic poliglot-retroversiv*. Bukurešť: Editura Alcor, Editura Arta grafică, 1992. ISBN 973-95673-0-4 a 973-9010-21-0.

vicejazyčných slovníkových děl. V česko-rumunské lexikografii však existují také bílá místa, která čekají na své zaplnění:

1) Zatím nevznikl žádný **česko-rumunský, resp. rumunsko-český, slovník velkého rozsahu**, nad 60 tisíc hesel.

2) Na vydání teprve čeká také **česko-rumunský slovník středního rozsahu**, 50 až 60 tisíc hesel. Publikována byla jen rumunsko-česká část⁶⁰. Česko-rumunskou část do jisté míry nahrazuje slovník vydaný v Bukurešti⁶¹ pro uživatele, jejichž mateřštinou je rumunský jazyk.

3) Nedostává se **některých druhů specializovaných slovníků**. Chybí např. lékařský slovník a slovníky ekonomických a právnických pojmů⁶² či moderní slovník výpočetní techniky. Jejich absenci suplují rumunské výkladové slovníky, případně překladové slovníky jiných jazyků⁶³, než je čeština. Pomocníkem, i když ne zcela praktickým, se může stát tematická konverzační příručka⁶⁴. Český uživatel se dále nemůže opřít o obrázkový slovník, využitelný při překladech textů např. z architektury. Obrazové části obsahují jen některé specializované slovníky, např. divadelní slovník⁶⁵ či přehradní slovník⁶⁶. Jako obrázkový slovník lze nestandardní metodou práce využít edici slovníků vydávaných v někdejší Německé demokratické republice. Struktura celé edice byla shodná, a tak lze kombinovat termíny z německo-českého⁶⁷ a německo-rumunského vydání⁶⁸.

Česko-rumunské kulturní i hospodářské styky nepatří v současnosti k prioritním, ani v jedné z obou zemí. Přesto se česko-rumunské slovníkářství může opřít o solidní základy. Slibnou budoucnost lze očekávat také od elektronických slovníků a překladačů, které s největší pravděpodobností nahradí značnou část knižní slovníkové tvorby.

⁶⁰ STACA, Jiří. *Rumunsko-český slovník*. Praha: SPN, 1961.

⁶¹ KOLEKTIV. *Dicționar ceș-român*. Bukurešť: Academia Republicii Socialiste România, 1966.

⁶² V době vzniku diplomové práce vychází slovníček právnických pojmů v časopise Jednoty tlumočnicků a překladatelů TOP (číslo 95/2010 a násl.). Autorem slovníčku je Božetěch David.

⁶³ Např. KÖBLER, Gerhard. *Rechtsrumänisch: deutsch-rumänisches und rumänisch-deutsches Rechtswörterbuch für jedermann*. Mnichov: Vahlen, 2006. ISBN 3-8006-3322-1.

⁶⁴ Např. HOYER, Gert; HOYER, Uta. *Ärztlicher Dolmetscher: Deutsch, russisch ... rumänisch, tschechisch ...* 2. rozšířené vydání. Lipsko: Johann Ambrosius Barth, 1980.

⁶⁵ KOLEKTIV. *New theatre words: Central Europe. Nový divadelní slovník: Střední Evropa*. Tollarp: Sttf, 1998.

⁶⁶ KOLEKTIV. *Techničeskij slovar' po plotinam na odinadecati jazykach*. Moskva: Fizmetgiz, 1962.

⁶⁷ KOLEKTIV. *Bildwörterbuch deutsch und tschechisch*. Lipsko: Bibliographisches Institut, 1956.

⁶⁸ KOLEKTIV. *Bildwörterbuch deutsch und rumänisch*. Lipsko: Verlag Enzyklopädie, 1960.

7. PŘÍRUČKY RUMUNSKÝCH REÁLIÍ

Kromě jazykových učebnic byla na území České republiky vydána řada publikací, které podrobně informují o rumunských reáliích. Tyto spisy stojí na okraji zájmu předkládané diplomové práce. Uvádíme proto jen krátký přehled pro dokreslení situace. Jde jak o publikace dostupné v běžné prodejní síti, tak o vysokoškolská skripta.

Významnou kapitolu rumunských reálií tvoří **literatura**. Čeští autoři o ní publikují od meziválečného období. V roce 1937 vychází přehled *Co číst? Z literatur románských posledních deseti let*⁶⁹, ve kterém je jeden z oddílů věnován právě rumunské literatuře. Jeho autorkou je Jindra Hušková-Flajshansová. Josef Šofferle Kvapil roku 1938 vydává *Přehled vývoje a směrů současného písemnictví rumunského*⁷⁰. Marie Kavková se tomuto tématu věnuje v *Nástinu vývoje rumunské literatury I.*⁷¹ a v publikaci *Rok 1907 v rumunské próze*⁷², Kavková dále vydává trojdílnou antologii rumunských literárních textů⁷³. V roce 1984 pod vedením Marie Kavkové vzniká *Slovník spisovatelů: Rumunsko*⁷⁴. Novější *Slovník rumunských spisovatelů* z roku 2001 byl vydán pod vedením Libuše Valentové⁷⁵, která připravuje k uveřejnění také sbírku literárních textů. Libuše Valentová dále vydala soupis překladů z rumunské literatury do češtiny⁷⁶. Rumunské drama mapuje *Slovník světových dramatiků*⁷⁷. Antologii rumunských literárních textů sestavil také brněnský romanista Jiří Šrámek⁷⁸.

Zájmu českých badatelů se těší také **historie** rumunských zemí. V meziválečném období začal na toto téma publikovat historik Josef Macůrek⁷⁹. Jeho stěžejním dílem je *Rumunsko ve své minulosti i přítomnosti* z roku 1930. Českého vydání se dočkala rumunská publikace

⁶⁹ KOPAL, J. et al. *Co číst? Z literatur románských posledních deseti let*. Praha: František Borový, 1937.

⁷⁰ KVAPIL, Josef Šofferle. *Přehled vývoje a směrů současného písemnictví rumunského*. Praha: Nakladatelství E. Beaufort, asi 1938.

⁷¹ KAVKOVÁ, Marie. *Nástin vývoje rumunské literatury I*. Praha: SPN, 1965.

⁷² KAVKOVÁ, Marie. *Rok 1907 v rumunské próze*. Praha: 1951.

⁷³ KAVKOVÁ, Marie. *Výbor textů z rumunské literatury. Díl 1*. Praha: Univerzita Karlova, 1966.

KAVKOVÁ, Marie. *Výbor textů z rumunské literatury 19. a 20. století. Díl 2*. Praha: Univerzita Karlova, 1968.

KAVKOVÁ, Marie. *Výbor textů z rumunské literatury 19. a 20. století. Díl 3*. Praha: Univerzita Karlova, 1971.

⁷⁴ KAVKOVÁ, Marie et al. *Slovník spisovatelů: Rumunsko*. Praha: Odeon, 1984.

⁷⁵ VALENTOVÁ, Libuše et al. *Slovník rumunských spisovatelů*. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-069-1.

⁷⁶ VALENTOVÁ, Libuše. *Překlady z rumunské literatury do češtiny (1900-1991)*. Praha: Libuše Valentová, 1992.

⁷⁷ GABRIELOVÁ, Jarmila et al. *Slovník světových dramatiků. Rumunští autoři*. Praha: Divadelní ústav, 1978.

⁷⁸ ŠRÁMEK, Jiří. *Výbor textů z rumunské literatury*. Praha: SPN, 1981.

⁷⁹ MACŮREK, Josef. *Husitství v rumunských zemích*. Brno: Josef Macůrek, 1927.

MACŮREK, Josef. *Sjednocení Rumunů*. Praha: Ministerstvo školství a národní osvěty, asi 1935.

MACŮREK, Josef. *Valaši v západních Karpatech v 15.-18. století*. Ostrava: Krajské nakladatelství, 1959.

MACŮREK, Josef. *Valašská kolonizace v západních Karpatech*. Praha: Nakladatelství ČSAV, asi 1957.

Istoria R. P. R., pod názvem *Dějiny Rumunska*⁸⁰. Stejný název v českém překladu nese i publikace Kurta W. Treptowa⁸¹, kterou Miroslav Tejchman doplnil Nástinem česko-rumunských vztahů. Ten je také autorem skript se stejným názvem, tedy *Dějiny Rumunska*⁸², z roku 1997. V době normalizace Jiří Šrámek vydal *Úvod do dějin a kultury Rumunska*⁸³. V téže době vyšla skripta se stejným názvem i v Praze, z pera Marie Kavkové⁸⁴. Zatímco Šrámkův výklad je doveden do současnosti, tedy do 70. let 20. století, skripta Kavkové výklad zakončují roku 1848. Další vývoj měl přiblížit nikdy nevydaný druhý díl skript. Kromě souhrnných prací vznikaly i tematické monografie, např. *Besarabie, země rumunská*⁸⁵, *K desátému výročí okupace Bessarabie*⁸⁶, *Nicolae Ceaușescu: život a smrt jednoho diktátora*⁸⁷, v překladu vyšla monografie rumunského historika Mihaie Retegana o rumunské zahraniční politice v roce 1968⁸⁸.

Paletu jazykových příruček vydaných na území České republiky doplňují **vysokoškolská skripta**. Průkopníkem se stal *Nástin fonetiky jazyka rumunského*⁸⁹ brněnského romanisty Pavla Beneše z roku 1958. Rumunské fonetice se věnují také skripta *Zvuková a písemná stránka rumunštiny*⁹⁰ z roku 1982. V roce 1963 vyšel *Úvod do studia rumunštiny*⁹¹, který se zabývá historií a geografii Rumunska, vývojem rumunského jazyka, dialektologií i nejstarší etapou rumunského písemnictví. Nabídku vysokoškolských skript doplňuje *Sbírka rumunských textů jazykovědných*⁹² z let 1976 a 1983. Rumunské výtvarné umění představuje *Stručný přehled osobností z dějin rumunského výtvarného umění*⁹³. Podobu skript má i *Mluvnice rumunštiny pro jazykové školy*⁹⁴ Antonína Křečana. Zájemcům o

⁸⁰ ROLLER, Mihail et al. *Dějiny Rumunska*. Praha: SNPL, 1957.

⁸¹ TREPTOW, Kurt W. *Dějiny Rumunska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-348-7.

⁸² TEJCHMANN, Miroslav. *Dějiny Rumunska*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-480-2.

⁸³ ŠRÁMEK, Jiří. *Úvod do dějin a kultury Rumunska*. Brno : Univerzita J.E. Purkyně, 1975.

⁸⁴ KAVKOVÁ, Marie. *Nástin dějin a kultury Rumunska I. Do roku 1848*. Praha: SPN, 1978.

⁸⁵ MÜLLER, Jaroslav. *Besarabie, země rumunská*. Praha: J. Müller, 1925.

⁸⁶ BARTOSEK, Th. *K desátému výročí okupace Bessarabie*. Praha: Mezinárodní rudá pomoc v Československu, 1928.

⁸⁷ TEJCHMAN, Miroslav. *Nicolae Ceaușescu: život a smrt jednoho diktátora*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-503-X.

⁸⁸ RETEGAN, Mihai. *1968: ve stínu Pražského jara: črta k rumunské zahraniční politice*. Praha: Argo, 2002. ISBN 80-7203-435-9.

⁸⁹ BENEŠ, Pavel. *Nástin fonetiky jazyka rumunského*. Praha: SPN, 1958.

⁹⁰ FELIX, Jiří. *Zvuková a písemná stránka rumunštiny*. Praha: Univerzita Karlova, 1982.

⁹¹ KOLEKTIV. *Úvod do studia rumunštiny*. Praha: SPN, 1963.

⁹² FELIX, Jiří. *Sbírka rumunských textů jazykovědných*. Praha: SPN, 1976.

FELIX, Jiří. *Sbírka rumunských textů jazykovědných*. Praha: Univerzita Karlova, 1983.

⁹³ VALENTOVÁ, Libuše. *Stručný přehled osobností z dějin rumunského výtvarného umění*. Praha: Univerzita Karlova, 1997. ISBN 80-85899-88-4.

⁹⁴ KŘEČAN, Antonín. *Mluvnice rumunštiny pro jazykové školy*. Praha: SPN, 1962.

rumunskou gramatiku je k dispozici také čtyřstránkový *Souhrn rumunské gramatiky*⁹⁵. Pojednání o rumunštině přinášejí také skripta určená studentům ostatních románských jazyků⁹⁶.

Cenný zdroj informací o rumunské kultuře a reáliích představují i **turistické průvodce**. První průvodce vyšel v českých zemích roku 1938, sestavil ho Václav Fuchs⁹⁷. Další turistické průvodce vydali Vladimír Hochman⁹⁸ v roce 1971 a Nina Heřmanová⁹⁹ v roce 1974. Další průvodce Vladimíra Hochmana¹⁰⁰ z roku 1975 popisuje jen rumunské pobřeží Černého moře. V edici Zeměmi světa vyšla příručka *Rumunská socialistická republika*¹⁰¹. Od 90. let u nás začaly vycházet také české překlady průvodců vydaných na Západě¹⁰². Průvodce *Rumunsko není divočina*¹⁰³, vydaný v češtině na Slovensku, leží na pomezí průvodce a cestopisu. Publikace *Neznámé Rumunsko*¹⁰⁴ od Stanislava Richtera, *Karpatské hry*¹⁰⁵ od Miloslava Nevrlého či *Cestou do Babadagu*¹⁰⁶ od polského autora Andrzeje Stasiuka jsou čistě cestopisy. V roce 2002 a 2003 vyšly i dva specializované průvodce zaměřené na rumunské Karpaty¹⁰⁷. Ještě vyhraněnější je průvodce *Banát*¹⁰⁸, který čtenáře provází českými vesnicemi v Rumunsku. Turistické průvodce jsou dostupné také na internetu. Tištěnou i elektronickou podobu mají také obrazové publikace. Specifickou oblast zájmu i pro seriózní badatele tvoří **Banát**¹⁰⁹, kde žijí poslední příslušníci mizející české národnostní menšiny.

⁹⁵ FELIX, Jiří. *Souhrn rumunské gramatiky*. Praha: Holman, 2004. ISBN 80-85848-39-2.

⁹⁶ Např. OSTRÁ, Růžena. *Přehled vývoje románských jazyků. Díl 2. Italská. Rumunština*. Praha: SPN, 1990.

⁹⁷ FUCHS, Václav. *Rumunsko*. Praha: Knihkupectví Klubu československých turistů, 1938.

⁹⁸ HOCHMAN, Vladimír. *Rumunsko*. Praha: Olympia, 1971.

⁹⁹ HEŘMANOVÁ, Nina. *Rumunsko*. Praha: Olympia, 1974.

¹⁰⁰ HOCHMAN, Vladimír. *Černomořské pobřeží Rumunska a Bulharska*. Praha: Olympia, 1975.

¹⁰¹ MUSIL, Jan; KAMENICKÝ, Antonín. *Rumunská socialistická republika*. Praha: Svoboda, 1977.

¹⁰² BURFORD, Tim. *Rumunsko*. Brno: Jota, 2001. ISBN 80-7217-042-2.

LEWANDOWSKI, Norbert. *Rumunsko*. Ostfildern: Mairs Geographischer Verlag, 2004. ISBN 3-8297-6284-4.

JULER, Caroline. *Rumunsko*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2249-5.

REID, Robert. *Rumunsko a Moldavsko*. Praha: Svojtka & Co., 2008. ISBN 978-80-7352-765-5.

¹⁰³ ŠIKRHA, Lenka; ŠIKRHA, Jozef. *Rumunsko není divočina*. Bratislava: Via Nostra, 2005. ISBN 80-969357-0-4.

¹⁰⁴ RICHTER, Stanislav. *Neznámé Rumunsko*. Praha: Lidová demokracie, 1959.

¹⁰⁵ NEVRLÝ, Miloslav. *Karpatské hry*. Liberec: Vestri, 2006. ISBN 80-903029-5-5.

¹⁰⁶ STASIUK, Andrzej. *Cestou do Babadagu*. Olomouc: Periplum, 2008. ISBN 978-80-86624-46-4.

¹⁰⁷ BULIČKA, Michal. *Rumunské Karpaty: trekking, horská kola*. Ostrava: Mirago, 2002. ISBN 80-85922-98-3.

KLIMŠA, Martin. *Rumunské hory I. Vřesina*: Sky, 2002. ISBN 80-901902-7-8.

¹⁰⁸ SVOBODA, Jaroslav. *Banát: turistický a vlastivědný průvodce českými vesnicemi v rumunském Banátě*. Brno: Kudrna, 2005. ISBN 80-239-5166-1.

¹⁰⁹ JECH, Jaromír. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, 1992. ISBN 80-85010-36-4.

ŠINDELÁŘOVÁ, Jana. *Čeští vystěhovalci v Banátu a jejich repatriace do České republiky*. Plzeň: Diecézní charita, 1997.

Všem výše zmíněným oblastem rumunských reálií se věnuje **Knižnice Česko-rumunské společnosti**. První svazek v rámci Knížnice vyšel roku 1997 pod názvem *Vzpomínky z Rumunska*¹¹⁰. Z dalších svazků Knížnice jmenujme např. *Mihai Eminescu v české kultuře*¹¹¹ či sborníky *První mezinárodní symposium české rumunistiky*¹¹² a *Mircea Eliade v evropském kontextu*¹¹³.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina et al. *Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1.

¹¹⁰ PÁCALT, Dobromil. *Vzpomínky z Rumunska*. Praha: Česko-rumunská společnost, 1997. ISBN 80-238-2409-0.

¹¹¹ VALENTOVÁ, Libuše; NAŠINEC, Jiří. *Mihai Eminescu v české kultuře*. Praha: Česko-rumunská společnost, 2000. ISBN 80-902947-0-7.

¹¹² VALENTOVÁ, Libuše; BOJOGA, Eugenia et al. *První mezinárodní symposium české rumunistiky*. Praha: Rumunské oddělení ÚRS FF UK; Česko-rumunská společnost, 2005. ISBN 80-902947-8-2.

¹¹³ VALENTOVÁ, Libuše et al. *Mircea Eliade v evropském kontextu*. Praha: Rumunské oddělení ÚRS FF UK; Česko-rumunská společnost, 2008. ISBN 978-80-904036-3-5.

8. ČASOVÁ OSA

	UČEBNICE	KONVERZACE	SLOVNÍKY
1897	SNADNO 1		
1916	SNADNO 2		
po 1920			STOICA
1922	SNADNO 3		
1925		ŽĎÁRSKÝ	
1937	SNADNO 4		
1938		STACA	
1939		KALAŠOVÁ	
1947		PROKŠ	
1950		TLUMOČNÍK 21	
1953	UČEBNÍ 1		
1954	UČEBNÍ 2		
	UČEBNÍ 3		
1958		KŘEČAN 1	
1959	CVIČEBNICE 1		
1960	CVIČEBNICE 2	TLUMOČNÍK 26	
1961		KŘEČAN 2	R-Č
1962		PETR	PŘEHRADNÍ TECHNICKÝ TECHNIČESKIJ KAPESNÍ BÍLÝ
1963			
1965	SAMOUK 1	FRYDRICH	
1966	SBÍRKA	KŘEČAN 3 GHID	C-R INFO 1
1970			ZEMĚDĚLSKÝ
1971			JEDNOTKY KAPESNÍ 1 VOJENSKÝ
1972	SAMOUK 2	ARMÁDA CHVALOVSKÝ	
1973		FELIX 1	GEOLOGIE
1975		FELIX 2	KAPESNÍ 2 INFO 2
1976			PORTATIV

	UČEBNICE	KONVERZACE	SLOVNÍKY
1978			DOBRIȚOIU 1
1979			LINGVISTIC
70. léta		JAROŠOVÁ	NA CESTY
		MALÁ	
1980	SAMOUK 3	WAFFEN	KAPESNÍ 3
			STAVEBNÍ
1982			MIC R-C
			IONESCU 1
1983		PLETER 1983	MIC C-R
1987		FELIX 3	
1990		AUTEM	
1992			EURO
1998			DIVADELNÍ
1999			SLOVENSKÝ
2001	ZDOKONALUJME	SVĚTOVÝ	DOBRIȚOIU 2
2002			IONESCU 2
2003		EVROPSKÝ	TERMINOLOGIC
		PLETER 2003	
2004		PLÍŠEK	KERĎO
2005		IANCULESCU	
2008			DOBRIȚOIU 3
2009		BOOK	
2010			LINGEA

ZKRATKY UČEBNIC PRAKTICKÉHO JAZYKA

- CVIČEBNICE 1 KŘEČAN, Antonín. *Cvičebnice rumunštiny*. I. díl. Praha: SPN, 1959.
- CVIČEBNICE 2 KŘEČAN, Antonín. *Cvičebnice rumunštiny*. II. díl. Praha: SPN, 1960.
- SAMOUK 1, 2, 3 FELIX, Jiří. *Rumunština pro samouky*. Praha: SPN, 1965.
+ 2., upravené vydání - 1972
+ 3., upravené vydání - 1980
* Číslice uvádí číslo vydání.
- SBÍRKA FELIX, Jiří. *Sbírka rumunských textů*. Praha: Univerzita Karlova, 1966.
- SNADNO 1, 2, 3, 4 VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. Praha: Fr. Bačkovský, 1897.
VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. 2. vydání. Praha: Dr. Fr. Bačkovský, 1916.
VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. 3. vydání. Praha: Slovanské knihkupectví, nakladatelství a antikvariát (Bačkovský a Hach), 1922.
VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. 4. vydání. Praha: Jindř. Bačkovský, 1937.
* Číslice uvádí číslo vydání.
- UČEBNÍ 1 KŘEČAN, Antonín. *Rumunština. Učební texty*. Část 1. Praha: Státní ústav jazykový, 1953.
- UČEBNÍ 2 KŘEČAN, Antonín. *Rumunština. Učební texty*. Část 2. Praha: Státní ústav jazykový, 1954.
- UČEBNÍ 3 KŘEČAN, Antonín. *Rumunština. Učební texty*. Část 3. Praha: Státní ústav jazykový, 1954.
- ZDOKONALUJME FELIX, Jiří; MOLDOVAN, Victoria. *Zdokonalujme se v rumunštině = Să ne perfecționăm româna*. Praha: Česko-rumunská společnost, 2001. ISBN 80-902947-6-6.

ZKRATKY KONVERZAČNÍCH PŘÍRUČEK

- ARMÁDA KOLEKTIV. *Sedmijazyčný konverzační slovník. Vocabular de conversație în șapte limbi*. Praha: Naše vojsko 1972.
- AUTEM ŠÍD, Jaromír. *Autem do zahraničí*. Praha: Nakladatelství dopravy a spojů, 1990. ISBN 80-7030-002-7.
- BOOK book2. [online]. [cit. 2009-01-09] Dostupné z: <<http://www.goethe-verlag.com/book2/CS/CSRO/CSRO002.HTM>>.
- EVROPSKÝ KOLEKTIV. *Evropský tlumočník 2: Střední a východní Evropa*. Dubicko: INFOA, 2003. ISBN 80-7240-245-5.
- FELIX 1, 2, 3* KOLEKTIV. *Česko-rumunská konverzace*. Praha: SPN, 1973.
+ 2., nezměněné vydání - 1975
+ 3., mírně rozšířené - 1987
* Číslice uvádí číslo vydání.
- FRYDRICH FRYDRICH, Miroslav. *Mluvíme česky, slovensky, rusky, polsky, bulharsky, srbochorvatsky, maďarsky, rumunsky, albánsky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965.
- GHID DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Editura științifică, 1966.
- CHVALOVSKÝ CHVALOVSKÝ, L. *Česko-rumunský slovníček*. Praha: Reklama Čedok, 1972.
- IANCULESCU IANCULESCU, Helliana. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Polirom, 2005. ISBN 973-681-866-7.
- JAROŠOVÁ JAROŠOVÁ, Helena. *Rumunsko*. Praha: Čedok. Rok vydání neuveden, 1970-1980.
- KALAŠOVÁ KALAŠOVÁ, Luša. *Rumunsky na cesty*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1939.
- KŘEČAN 1, 2, 3* KŘEČAN, Antonín; STACA, Jiří. *Česko-rumunská konverzace*. Praha: SPN, 1958.
+ 2., nezměněné vydání - 1961
+ 3. vydání: KŘEČAN, Antonín. *Česko-rumunská konverzace*. Praha: SPN, 1966.
* Číslice uvádí číslo vydání.
- LINGEA KOLEKTIV. *Rumunština. Konverzace se slovníkem a gramatikou*. Brno: Lingea, 2010. ISBN 978-80-87062-91-3.
- MALÁ KOLEKTIV. *Malá konverzační příručka (česko-rumunská)*. Cestovní kancelář Carpați. Rok vydání neuveden, 1970-1980.
- PETR PETR, Jan; VITEK, Vlad. *Česko-rumunská konverzační příručka*.

- Bukurešť: Editura științifică, 1962.
- PLETER 1983 PLETER, Tiberiu. *Česko-rumunská konverzace*. Bukurešť: Editura Sport-Turism, 1983.
- PLETER 2003 PLETER, Tiberiu. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Editura Niculescu, 2003. ISBN 973-568-680-5.
- PLÍŠEK PLÍŠEK, Jaromír: *Rumunština do batohu*. Praha: Práh, 2004. ISBN 80-7252-093-8.
- PROKŠ IONESCU-NIȘCOV, Traian; PROKŠ, Jindřich. *Rumun u českého zemědělce: Příručka česko-rumunských rozhovorů při práci v zemědělství*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 1947.
- STACA STACA, Gheorghe. *Čech mezi Rumuny*. Praha: Orbis, 1938.
- SVĚTOVÝ KOLEKTIV. *Světový tlumočnický 26 řečí: Příručka pro turisty*. Strakonice: Burdea, 2001.
- TLUMOČNÍK 21 KOLEKTIV. *Evropský tlumočnický 21 řečí: Příručka pro mezinárodní styk*. Praha: Práce, 1950.
- TLUMOČNÍK 26 KOLEKTIV. *Světový tlumočnický 26 řečí: Příručka pro turisty, delegace, techniky a montéry*. Praha: Práce, 1960.
- WAFFEN KOLEKTIV. *Sprachführer der Waffenbrüder: Deutsch, Bulgarisch, Ungarisch, Polnisch, Rumänisch, Russisch, Tschechisch*. Berlin: Ministerium für Nationale Verteidigung, 1980.
- ŽDÁRSKÝ ŽDÁRSKÝ, Gustav. *Učebnice jazyka rumunského: Mluvnice, praktické rozhovory a korespondence*. Praha: Jindřich Bačkovský, 1925

ZKRATKY SLOVNÍKŮ

- C-R KOLEKTIV. *Dicționar ceh-român*. Bukurešť: Academia Republicii Socialiste România, 1966.
- DIVADELNÍ KOLEKTIV. *New theatre words: Central Europe. Nový divadelní slovník: Střední Evropa*. Tollarp: Sttf, 1998.
- DOBRIȚOIU 1, 2, 3 DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Dicționar ceh-român*. Bukurešť: Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.
+ 2. vydání: DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Česko-rumunský slovník. Dicționar ceh-român*. Bukurešť: Universal Dalsi, 2001. ISBN 973-8157-31-5.
+ 3. vydání: DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Česko-rumunský slovník. Dicționar ceh-român*. 3. přehlednuté a doplněné vydání. Bukurešť: Semne, 2008. ISBN 978-973-624-685-2.
- EURO FIRUȚA, Corina; POPA, Adrian. *Dicționar euro-turistic poliglot-retroversiv*. Bukurešť: Editura Alcor, Editura Arta grafică, 1992. ISBN 973-95673-0-4 a 973-9010-21-0.
- GEOLOGIE KOLEKTIV. *Terminologičeskij slovar' po inženernoj geologii. Terminologický inženýrsko-geologický slovník*. Berlin: Akademie-Verlag, 1973.
- INFO 1 KOLEKTIV. *Terminologičeskij slovar' po naučnoj informacii. Terminologický slovník z oblasti vědeckých informací*. Moskva: Viniti, 1966.
- INFO 2 KOLEKTIV. *Terminologičeskij slovar' po informatike. Terminologický slovník informatiky*. Moskva: Meždunarodnyj centr naučnoj i techničeskoj informacii, 1975.
- IONESCU 1, 2 IONESCU-DRAGOMIR, Anca Irina. *Dictionar român-ceh*. Bukurešť: Editura științifică și enciclopedică, 1982.
+ 2. vydání: IONESCU, Anca Irina. *Rumunsko-český slovník. Dicționar român-ceh*. Voznice: LEDA, 2002. ISBN 80-85927-98-5.
- JEDNOTKY ŠINDELÁŘ, Václav; KRÁLÍČEK, Quido. *Slovník měrových jednotek*. Praha: Úřad pro normalizaci a měření, 1971. Příloha časopisu Normalizace č. 1-9/1971.
- KAPESNÍ 1, 2, 3 KOLEKTIV. *Rumunsko-český, česko-rumunský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1971.
+ 2. vydání: KOLEKTIV. *Rumunsko-český, česko-rumunský kapesní slovník*. 2. vydání. Praha: SPN, 1975.
+ 3. vydání: KOLEKTIV. *Rumunsko-český, česko-rumunský kapesní*

	<i>slovník</i> . 3. vydání. Praha: SPN, 1980.
KAPESNÍ BÍLÝ	FELIX, Jiří; KŘEČAN, Antonín. <i>Rumunsko-český a česko-rumunský kapesní slovník</i> . Praha: SPN, 1963.
KERĎO	KERĎO, Ján. <i>Rumunsko-slovenský frazeologický slovník</i> . Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2004. ISBN 973-8324-59-9.
LINGVISTIC	KOLEKTIV. <i>Dicționar poliglot de termeni lingvistici</i> . Bukurešť: Universitatea din București, 1978.
MIC C-R	DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. <i>Mic dicționar ceh-român</i> . Bukurešť: Sport-Turism, 1983.
MIC R-C	DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. <i>Mic dicționar român-ceh</i> . Bukurešť: Sport-Turism, 1982.
NA CESTY	FELIX, Jiří; GRECEANU, Radu. <i>Česko-rumunský a rumunsko-český slovník na cesty</i> . Praha: SPN, 1979.
PORTATIV	BALOŇOVÁ-ŠIDLOVÁ, Milota. <i>Dicționar portativ român-slovac, slovac-român. Rumunsko-slovenský a slovensko-rumunský vreckový slovník</i> . 2. vydání. Bratislava: SPN 1976.
PŘEHRADNÍ	KOLEKTIV. <i>Techničeskij slovar' po plotinam na odinadcati jazykach</i> . Moskva: Fizmetgiz, 1962.
R-Č	STACA, Jiří. <i>Rumunsko-český slovník</i> . Praha: SPN, 1961.
SLOVENSKÝ	IONESCU, Anca-Irina. <i>Dicționar român-slovac și slovac-român</i> . 2 sv. Bukurešť: Editura Universal Dalsi, 1999. ISBN 973-9409-51-2.
STAVEBNÍ	KOLEKTIV. <i>Dvanáctijazyčný stavební slovník. Dicționar pentru construcții în douăsprezece limbi</i> . Praha, Bukurešť: RVHP, 1980.
STOICA	STOICA, E.; PECHMAN, J. <i>Slovník rumunsko-český</i> . Praha: Jindřich Bačkovský, po roce 1920.
TECHNICKÝ	KUDRNOVSKÝ, Jaroslav. <i>Rumunsko-český a česko-rumunský technický slovník</i> . Praha: SNTL; Bukurešť: Editura tehnică, 1962.
TECHNIČESKIJ	KOLEKTIV. <i>Techničeskij slovar' po plotinam na odinadcati jazykach</i> . Moskva: Fizmetgiz, 1962.
TERMINOLOGIC	KOLEKTIV. <i>Dicționar terminologic de științe român-slovac: geografie, biologie, chimie, fizică, matematică, informatică</i> . Nadlak: Editura Ivan Krasko, 2003. ISBN 973-8324-41-6.
VOJENSKÝ	KOLEKTIV. <i>Semijazyčný vojennýj slovar'. Sedmijazyčný vojenský slovník</i> . Moskva: Vojenizdat, 1971.
ZEMĚDĚLSKÝ	KOLEKTIV. <i>Osmijazyčný zemědělský slovník</i> . Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1970.

9. ZÁVĚR

Rumunština se v České republice nestuduje masově. Předkládaná diplomová práce však dokazuje, že **studentům je k dispozici uspokojivé spektrum jazykových příruček**. Kde jsme však odhalili mezery?

Zatím poslední učebnice rumunského jazyka u nás, *Rumunština pro samouky*, se na pulty knihkupectví dostala před třiceti lety, a to ve svém třetím vydání. Poprvé vyšla v roce 1965. To znamená, že původní učebnice rumunštiny za pět let oslaví půlstoletí od svého vzniku. Chybí proto učebnice v češtině, která by odrážela aktuální společenskou situaci a která by se řídila dnes platnou pravopisnou normou rumunštiny. Další bílé místo vidíme v nabídce učebnic pro pokročilé studenty.

Nedostatečně zpracované jsou také některé oblasti odborného názvosloví. Jde především o právníckou a ekonomickou terminologii. Chybí jak terminologické slovníky, tak např. příručka obchodní konverzace. Doposud nevznikl ani rumunsko-český a česko-rumunský slovník velkého rozsahu. Bouřlivý vývoj lze čekat na poli elektronických slovníků a překladačů, které však zatím nelze považovat za svěbytnou jazykovou pomůcku. Současné elektronické aplikace se totiž neodpoutaly od standardů zavedených tištěnou lexikografií.

SHRNUTÍ

Diplomová práce Jazykové příručky rumunštiny vydané na území České republiky předkládá, co možná nejobsáhlejší, přehled jazykových publikací, které slouží českému studentovi při výuce rumunského jazyka. Kritériem výběru publikací bylo v první řadě místo jejich vydání, tedy území dnešní České republiky. Okrajově se zmiňujeme také o publikacích, které vyšly v Rumunsku, někdejší Německé demokratické republice či na Slovensku. Tyto příručky jsme zařadili do přehledu v případě, že obsahují český a rumunský oddíl, a může je tak bez problémů využít i česky mluvící uživatel. Přehled je rozdělen do tří částí - na přehled jazykových učebnic, konverzačních příruček a slovníků.

Učebnice

Od vydání poslední nové učebnice rumunštiny letos uplyne 45 let. Ta neodpovídá, ani odpovídat nemůže, současné pravopisné normě rumunštiny a neodráží aktuální společenskou situaci. Pomijí témata, která nabyla na významu, např. náboženství, tržní hospodářství, technický vývoj.

Kromě moderní univerzální učebnice rumunského jazyka u nás chybí také studijní materiál pro pokročilé studenty, na úrovni znalostí B2 a výše. Takový studijní materiál nikdy nebyl v českých zemích publikován.

Konverzační příručky

Obsahovou stránku konverzačních příruček jsme podrobili obsahové analýze. Zjistili jsme, že k nejčastějším tématům patří číslovky, stravování, cestování, určení času, nákupy a hromadná doprava. K méně zastoupeným patří zájmová témata, jako je speleologie, horolezectví, kulturistika. V posledních letech se nově objevuje téma náboženství, naopak armádní problematika odeznívá. Nedostatečně zastoupená je obchodní konverzace či kriminalita.

Slovníky

Čeští i rumunští uživatelé postrádají slovník velkého rozsahu. Zároveň na trhu chybí některé druhy specializovaných slovníků, např. právnických nebo ekonomických termínů. Zmiňujeme také existenci elektronických slovníků a překladačů.

Pro úplnost uvádíme i výčet příruček, které seznamují s rumunskými reáliemi (např. literatura, historie).

REZUMAT

Prezenta lucrare de diplomă, *Manuale de limba română publicate pe teritoriul Republicii Cehe*, prezintă o listă completă a publicațiilor de profil pe care le pot folosi studenții cehi pentru studiul limbii române. Ne-am consacrat în primul rând publicațiilor editate pe actualul teritoriu al Republicii Cehe, dar am citat, marginal, și manuale publicate în România, în fosta Republică Democrată Germană sau în Slovacia. Aceasta în cazul în care ele cuprind, pe lângă partea corespunzătoare de limbă română, și capitole sau explicații referitoare la limba cehă, pe care le pot utiliza și vorbitorii acestei limbi. Lista de publicații pe care o propunem este alcătuită din trei părți: manuale de limba română, ghiduri de conversație și dicționare.

Manualele de limbă română

Primul manual de limbă română dedicat studenților cehi, numit *Rumunsky snadno a rychle (Limba română - ușor și rapid)*, a fost publicat în anul 1897. Cel mai nou manual de limba română editat până în acest moment *Rumunština pro samouky (Limba română fără profesor)* a apărut în anul 1980 - este vorba despre cea de-a treia ediție, prima văzând lumina tiparului în 1965. Ceea ce înseamnă că până în acest moment ultimul manual original de limbă română a fost publicat acum 45 de ani. *Rumunština pro samouky* nu corespunde – și nici nu ar fi posibil să corespundă - actualelor norme ale limbii române și nu reflectă situația socială de astăzi. De asemenea, în manualul nu sunt abordate teme care au devenit actuale în ultimii ani, precum religia, economia de piață, dezvoltarea tehnologiilor noi.

În afară de un manual modern universal, lipsește în Cehia și materialul didactic pentru nivelurile avansate de studiu (de la B2 în sus). Asemenea materiale didactice nu au fost niciodată editate în Cehia.

Ghidurile de conversație

Primul ghid de conversație dedicat limbii române a fost publicat în Cehia în anul 1925, în cadrul manualului *Učebnice jazyka rumunského (Manual de limbă română)*. Până în acest moment, cel mai nou ghid de conversație este volumul *Rumunština. Konverzace se slovníkem a gramatikou (Limba română. Ghid de conversație, dicționar și gramatică)*, apărut în anul 2010. Capitolul dedicat în prezenta lucrare ghidurilor de conversație conține și publicațiile cele mai importante editate în România. Aceasta întrucât, pe de o parte, au apărut în România ghiduri de conversație dedicate utilizatorilor cehi, iar pe de altă parte

vorbitorii de limbă cehă pot utiliza destul de ușor și un ghid dedicat vorbitorilor limbii române.

În această lucrare a fost analizat conținutul ghidurilor de conversație. Am constatat printre temele cele mai frecvente se numără alimentația, călătoriile, timpul, cumpărăturile, numeralele și transportul public. Sunt abordate mai puțin teme legate de hobby-uri și activitățile din timpul liber, precum speleologia, alpinismul și fitness-ul. În ultimii ani apare ca tematică importantă religia, dar dispar temele legate de armată. De asemenea, sunt subestimate conversația pe teme comerciale și terminologia legată de infracționalitate.

Dicționarele

Lista noastră conține atât dicționarele editate în Cehia, cât și pe acelea apărute în România. Realitatea editorială a fost aceea care ne-a obligat să întocmim lista în acest fel: unele lucrări au apărut concomitent în Cehia și în România, dar alte dicționare publicate în România nu au un echivalent pe teritoriul Republicii Cehe. Lista am completat-o cu dicționarele terminologice poliglote, editate în paralel în mai multe țări.

Primul dicționar român-ceh a apărut în anul 1920, dar anul exact al publicării nu este menționat. Cel mai cuprinzător dicționar român-ceh conține 35 600 de termeni iar corepondentul lui ceh-român conține aproape 58 000 de termeni. Ceea ce înseamnă că atât utilizatorilor cehi, cât și celor români le lipsește un dicționar mai amplu, cu peste 60 000 de termeni. De pe piață lipsesc și dicționare de specialitate precum, de exemplu, un dicționar de termeni juridici sau economici. Menționăm, de asemenea, că există și dicționare și motoare de traducere on-line.

Pentru ca lista noastră să fie cât mai completă, cităm și manualele de cultură și de civilizație românească, precum cele dedicate literaturii și istoriei.

SUMMARY

The diploma thesis Handbooks of Romanian Language Published on the Territory of the Czech Republic presents almost complete list of language publications which Czech students can use studying the Romanian language. We have mainly selected handbooks published on the territory of the actual Czech Republic. Handbooks published in Romania, in former German Democratic Republic, in Slovakia and in other countries are mentioned marginally. These handbooks have been listed in the cases when the Czech and the Romanian sections are included, so the Czech speaking user can use them without any problems. Our list is resolved into three sections - into the list of the language textbooks, into the list of phrase books and into the list of dictionaries.

Textbooks

The last new Romanian textbook was published 45 years ago in Czechoslovakia. This textbook doesn't correspond, and can not possibly correspond, to the actual orthographical norm of the Romanian language and it doesn't reflex the actual social situation. It ignores subjects which have become increasingly important, e. g. the religion, the market economy, the technical progress.

Apart from the modern all purpose Romanian textbook, there is a lack of the educational material for the advanced students, on the level B2 and higher. Such educational material has never been published in our country.

Phrase books

The content of the phrase books has been analysed. The most frequent subjects are numerals, the food, the travelling, the date and the time, the shopping and the public transport. The less frequented subjects are hobbies, e. g. the speleology, the mountain climbing, the bodybuilding. Recently the religion subject appears in phrase books, on the contrary the army area disappears. The business conversation and the criminality terminology are underestimated.

Dictionaries

The dictionary with over 60 thousand subject words is absent in the Czech Republic. We also miss some kinds of vocabularies, e. g. dictionaries with law or business terms. Some electronic dictionaries and translators have been mentioned in this diploma thesis.

For completeness the handbooks of Romanian culture, e. g. the literature and the history are listed as well.

POUŽITÁ LITERATURA

ČEJKA, Mirek. *Česká lexikologie a lexikografie*. Brno: Masarykova univerzita, 1992.

ČADSKÁ, Milada et al. *Sociokulturní kompetence ve výuce cizího jazyka a společný evropský referenční rámec*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Ústav jazykové a odborné přípravy, 2008. ISBN 978-80-87238-01-1.

HÁDKOVÁ, Marie et al. *Sociokulturní složka výuky cizího jazyka a společný evropský referenční*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7414-028-0.

KOLEKTIV. *Společný evropský referenční rámec pro jazyky: jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1425-2.

PŘÍLOHY

- Příloha 01:** Nestarší publikace: VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. IV. vydání. Praha: Jindř. Bačkovský, 1937, obálka.
- Příloha 02:** Nejnovější publikace: KOLEKTIV. *Rumunština. Konverzace se slovníkem a gramatikou*. Brno: Lingea, 2010. ISBN 978-80-87062-91-3, obálka.
- Příloha 03:** STACA, Gheorghe. *Čech mezi Rumuny*. Praha: Orbis, 1938, obálka.
- Příloha 04:** IONESCU-NIȘCOV, Traian; PROKŠ, Jindřich. *Rumun u českého zemědělce: Příručka česko-rumunských rozhovorů při práci v zemědělství*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 1947, obálka.
- Příloha 05:** FELIX, Jiří; KŘEČAN, Antonín. *Rumunsko-český a česko-rumunský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1963, obálka.
- Příloha 06:** FELIX, Jiří; GRECEANU, Radu. *Česko-rumunský a rumunsko-český slovník na cesty*. Praha: SPN, 1979, obálka.
- Příloha 07:** CHVALOVSKÝ, L. *Česko-rumunský slovníček*. Praha: Reklama Čedok, 1972, obálka.
- Příloha 08:** PETR, Jan; VITEK, Vlad. *Česko-rumunská konversační příručka*. Bukurešť: Editura științifică, 1962, obálka.
- Příloha 09:** DOBRIȚOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Editura științifică, 1966, s. 177.
- Příloha 10:** PLETER, Tiberiu. *Česko-rumunská konverzace*. Bukurešť: Editura Sport-Turism, 1983, s. 116.
- Příloha 11:** PLETER, Tiberiu. *Česko-rumunská konverzace*. Bukurešť: Editura Sport-Turism, 1983, obálka.
- Příloha 12:** KOLEKTIV. *Světový tlumočnický 26 řečí: Příručka pro turisty, delegace, techniky a montéry*. Praha: Práce, 1960, obálka.

Přehled tematických okruhů (Příručky jsou seřazeny podle roku prvního vydání. Legenda: * příručka obsahuje/ 0 příručka neobsahuje)

	ŽDÁRSKÝ	STACA	KALAŠOVÁ	PROKŠ	TLUMOČNÍK 21	KŘEČAN 1, 2	TLUMOČNÍK 26	PETR	KŘEČAN 3	VOJENSKÝ	CHVALOVSKÝ	FELIX 1, 2, 3	JAROŠOVÁ	MALÁ	PLETER 1983	AUTEM	EVROPSKÝ	PLETER 2003	PLÍSEK	IANCULESCU	BOOK	LINGEO	%	
Všeobecné																								
První kontakt	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	95
Omluvy a poděkování	*	0	*	0	*	*	*	0	*	*	0	*	0	0	*	0	0	*	*	*	*	0	*	59
Blahopřání a soustrast	0	0	0	0	0	*	0	0	*	0	0	*	0	0	*	0	0	*	0	*	0	0	*	32
Delegace	0	0	0	0	0	*	*	0	*	*	0	0	0	0	*	*	*	0	0	0	0	0	0	18
Datum a čas	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	*	*	95
Číslovky	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	100
Počasi	*	*	*	0	0	*	0	*	*	0	0	*	0	0	*	0	*	*	*	*	*	0	*	59
Barvy	0	0	0	0	0	*	0	*	*	0	*	*	*	0	*	*	0	*	*	*	*	*	*	59
Míry a váhy	*	*	*	0	0	*	0	0	*	0	0	*	0	0	0	0	0	*	0	*	0	*	*	41
Byt	*	*	0	0	0	*	0	0	*	0	0	*	0	0	*	0	0	*	0	*	*	*	*	45
Člověk																								
Vlastnosti	0	0	0	0	0	*	0	0	*	0	0	*	0	0	0	0	0	*	0	*	0	*	27	
Lidské tělo	0	*	*	*	0	*	0	0	*	0	0	*	0	0	0	0	0	*	*	*	*	*	*	50
U lékaře	*	*	*	0	0	*	0	*	*	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	82
Zaměstnání a vzdělání	0	0	*	0	0	*	0	*	*	0	0	*	0	0	*	0	0	*	0	*	*	*	*	45
Rodina	0	*	*	0	0	*	0	*	*	*	0	*	0	0	*	*	0	*	0	*	*	*	*	59
Cestování																								
Všeobecné dotazy	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	95
Nápisy	0	*	0	0	0	*	0	0	*	*	0	*	0	0	0	*	0	0	0	0	*	0	*	36
Hromadná doprava	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	91
Na hranici	*	*	*	0	0	*	0	*	*	*	0	*	0	*	*	*	0	*	0	0	*	0	*	64
U moře	0	*	*	0	0	*	0	*	*	0	0	*	0	*	*	0	0	*	0	*	*	0	*	50
Automobil	*	*	*	0	*	*	*	*	*	0	0	*	0	0	*	*	*	*	*	*	*	*	0	73
Ubytování	0	*	*	*	*	*	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	91
Na návštěvě	*	*	*	0	0	*	0	0	*	*	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	*	41
Na policii	0	0	*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0	*	0	0	0	0	18	
Pěší turistika	0	0	*	0	0	0	0	*	0	0	0	0	0	*	*	0	0	*	*	0	0	*	32	

Příloha 01:

Nestarší publikace: VYMAZAL, František. *Rumunsky snadno a rychle*. IV. vydání. Praha: Jindř. Bačkovský, 1937, obálka.

Příloha 02:

Nejnovější publikace: KOLEKTIV. *Rumunština. Konverzace se slovníkem a gramatikou*. Brno: Lingea, 2010. ISBN 978-80-87062-91-3, obálka.

Příloha 03:
STACA, Gheorghe. *Čech mezi Rumuny*.
Praha: Orbis, 1938, obálka.

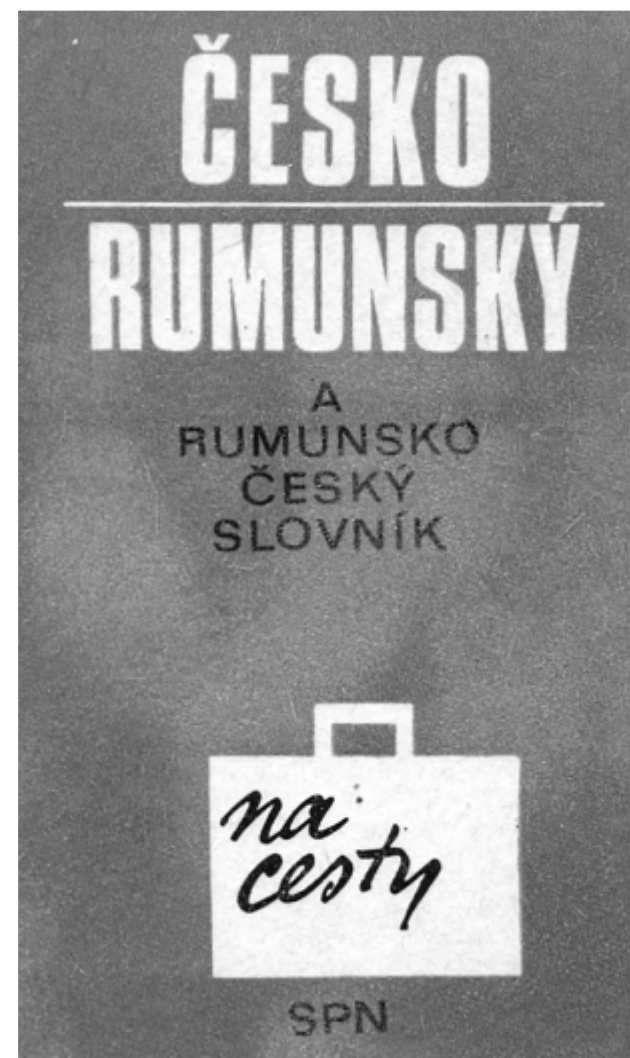

Příloha 04:
IONESCU-NIȘCOV, Traian; PROKŠ, Jindřich. *Rumun u českého zemědělce: Příručka česko-rumunských rozhovorů při práci v zemědělství*.
Praha: Ministerstvo zemědělství, 1947, obálka.

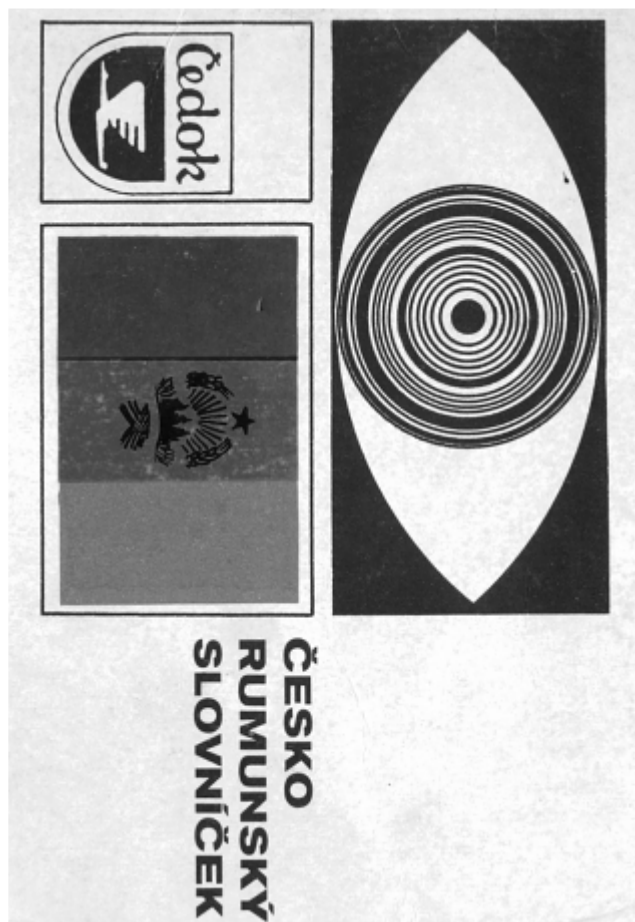
Příloha 05:

FELIX, Jiří; KŘEČAN, Antonín. *Rumunsko-český a česko-rumunský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1963, obálka.

Příloha 06:

FELIX, Jiří; GRECEANU, Radu. *Česko-rumunský a rumunsko-český slovník na cesty*. Praha: SPN, 1979, obálka.

Příloha 07:
CHVALOVSKÝ, L. *Česko-rumunský slovníček.*
Praha: Reklama Čedok, 1972, obálka.

Příloha 08:
PETR, Jan; VITEK, Vlad. *Česko-rumunská konversační příručka.*
Bukurešť: Editura științifică, 1962, obálka.

Vizitarea oraşului o puteţi continua cu Parcul de cultură şi odihnă „Julius Fučík” sau cu Grădina zoologică.

Dacă magazinele vor fi deschise puteţi face şi ceva cumpărături. Marile magazine la Praga sînt pe arterele principale: Narodní třída şi Václavské náměstí.

V prohlídce města můžete pokračovat Parkem kultury a oddechu Julia Fučíka nebo Zoologickou zahradou.

Budou-li obchody otevřené, můžete si obstarat i některé nákupy. Největší obchodní domy v Praze jsou na hlavních tepnách: na Národní třídě a na Václavském náměstí.

I prohlídce města můžete pokračovat parkem kultury a oddechu Julia Fučíka nebo zoologickou zahradou.

Budou-li ophodi otevřené můžete si opstarat i některé nákupy. největší ophodní domi i praze (j)son na hlavnih tepnäh: na národní třídě a na václavském náměstí.

Příloha 09:

DOBRIŢOIU-ALEXANDRU, Teodora. *Ghid de conversație român-ceh*. Bukurešť: Editura ştiinţifică, 1966, s. 177.

– pásku pro psací stroj	– panglică pentru maşina de scris	– panglică pentru maşina de scris
– / průsvitnou / lepící pásku	– bandă adezivă / scoci /	– bandă adezivă / scoţi /
– kopírovačí papír	– hirtje indigo	– hirtje indygo
– krabičku napínáček	– o cutie cu piuneze	– o cutje de piuneze
– celý balík psacího papíru	– un top întreg de hirtje de scris	– un top întreg de hirtje de scris

Knihkupectví	Librărie	librării
Sháním...	Caut...	kout...
– rumunsko-český kapesní slovník	– un dicţionar de buzunar român-ceh	– un dykţionar de buzunar român-ceh
– francouzsko-romunskou konverzační příručku	– un ghid de conversaţie francez-român	– un gid de conversaţie francez-român
– průvodce po městě	– un ghid al oraşului	– un gid al oraşului
– album reprodukcí obrazů Iona Ťuculeska	– un album cu reproduceri ale tablourilor lui Ion Ťuculescu	– un album cu reproduceri ale tablourilor lui Ion cukulesku
Jaké knihy v oboru... máte?	Ce cărţi de specialitate în domeniul... aveţi?	ce cărci de specialitate în domeniul... aveci?
– biologie	– biologiei	– biolodžiej
– jaderné fyziky	– fizicii nucleare	– fizijl nukleare
– jazykovědy	– lingvisticii	– lingvistiej
– matematiky	– matematicii	– matematyj
Mohl/a/ bych si u vás koupit učebnici španělštiny pro samouky?	Pot găsi la dvs. un manual de învăţare a limbii spaniole fără profesor?	pot găsi la dumneavoastră un manual de învăţare a limbii spanjole fără profesor?
Jaké knihy pro děti máte?	Ce cărţi pentru copii aveţi?	ce cărci pentru copii aveci?
Máte náhodou...?	Aveţi din întâmplare...?	aveci din întâmplare...?
– knihu...	– cartea...	– karte...
– poslední sešit slovníku...	– ultima fasciculă a dicţionarului...	– ultyma faşiculă a dykţionarului...
– sbírku básně... od...	– volumul de poezii... de...	– volumul de poezj... de...

Příloha 10:

PLETER, Tiberiu. *Česko-rumunská konverzace*. Bukurešť: Editura Sport-Turism, 1983, s. 116.

Příloha 11:
PLETER, Tiberiu. *Česko-rumunská konverzace*.
Bukurešť: Editura Sport-Turism, 1983, obálka.

Příloha 12:
KOLEKTIV. *Světový tlumočnick 26 řečí: Příručka pro turisty, delegace, techniky a montéry*. Praha: Práce, 1960, obálka.

